

Wyniki Standardowe 2017 uzyskane przez gospodarstwa rolne osób prawnych uczestniczących w Polskim FADN

Część II. Analiza Wyników Standardowych

WARSZAWA 2019

Wyniki Standardowe 2017 uzyskane przez gospodarstwa rolne osób prawnych uczestniczących w Polskim FADN

Część II. Analiza Wyników Standardowych

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ:

mgr Elżbieta Grzybowska

mgr Monika Juchniewicz

mgr inż. Katarzyna Kambo

Warszawa 2019

Redakcja techniczna
Monika Furmaniak
Grażyna Nachtman

Projekt okładki
Dział Wydawnictw

ISBN 978-83-7658-791-2

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
- Państwowy Instytut Badawczy
Zakład Rachunkowości Rolnej
00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20
Tel.: +48 (22) 505 45 70
Tel./faks: +48 (22) 826 93 22
E-mail: portal@fadn.pl
Internet: www.fadn.pl; www.polskifadn.eu

Spis treści

Uwagi wstępne	7
1. Analiza rozkładów liczebności gospodarstw rolnych z osobowością prawną w polu obserwacji Polskiego FADN.....	9
1.1. Pole obserwacji Polskiego FADN	9
2. Analiza Wyników Standardowych	11
2.1. Wyniki Standardowe według typów rolniczych.....	11
2.1.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych według typów rolniczych	11
2.1.2. Wyniki działalności gospodarstw rolnych według typów rolniczych	14
2.2. Wyniki Standardowe według klas wielkości ekonomicznej	35
2.2.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej	35
2.2.2. Wyniki działalności gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej	38
Wnioski	58

Spis wykresów

Wykres 1.1-1	Rozkład liczebności gospodarstw rolnych z osobowością prawną według typów rolniczych oraz klas wielkości ekonomicznej w polu obserwacji Polskiego FADN	10
Wykres 2.1-1	Zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych	11
Wykres 2.1-2	Pogłowie zwierząt w polu obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych (w jednostkach przeliczeniowych LU)	12
Wykres 2.1-3	Nakłady pracy w polu obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych (w osobach przeliczeniowych - AWU)	13
Wykres 2.1-4	Wartość Standardowej Produkcji dla pola obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych	14
Wykres 2.1-5	Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na gospodarstwo według typów rolniczych	15
Wykres 2.1-6	Udział dodzierżawionych użytków rolnych w całkowitej powierzchni użytków rolnych gospodarstwa według typów rolniczych	16
Wykres 2.1-7	Produkcja na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	17
Wykres 2.1-8	Struktura produkcji ogółem według typów rolniczych	18
Wykres 2.1-9	Udział zużycia wewnętrznego w produkcji ogółem według typów rolniczych	19
Wykres 2.1-10	Produkcja zwierzęca na 1 LU według typów rolniczych	19
Wykres 2.1-11	Koszty produkcji na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	20
Wykres 2.1-12	Struktura kosztów ogółem według typów rolniczych	21
Wykres 2.1-13	Koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem według typów rolniczych	21
Wykres 2.1-14	Relacja kosztów bezpośrednich do produkcji ogółem według typów rolniczych	22
Wykres 2.1-15	Struktura kosztów bezpośrednich według typów rolniczych	23
Wykres 2.1-16	Koszty nasion, środków ochrony roślin i nawożenia na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	24
Wykres 2.1-17	Koszty energii elektrycznej i paliw na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	24
Wykres 2.1-18	Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto według typów rolniczych	25
Wykres 2.1-19	Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto według typów rolniczych	26
Wykres 2.1-20	Koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha według typów rolniczych	26
Wykres 2.1-21	Koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej na 1 LU według typów rolniczych	27
Wykres 2.1-22	Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej według typów rolniczych	28
Wykres 2.1-23	Dopłaty do działalności operacyjnej oraz dochód netto z gospodarstwa rolnego według typów rolniczych	29
Wykres 2.1-24	Wartość dodana netto na 1 ha powierzchni użytków rolnych według typów rolniczych	30
Wykres 2.1-25	Dochód netto z gospodarstwa rolnego na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych według typów rolniczych	30
Wykres 2.1-26	Struktura aktywów w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	31
Wykres 2.1-27	Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	32
Wykres 2.1-28	Struktura aktywów obrotowych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	32
Wykres 2.1-29	Struktura pasywów w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych	33
Wykres 2.1-30	Relacja przepływów pieniężnych (2) do aktywów ogółem według typów rolniczych	34
Wykres 2.2-1	Zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej	35
Wykres 2.2-2	Pogłowie zwierząt w polu obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej (w jednostkach przeliczeniowych LU)	36
Wykres 2.2-3	Nakłady pracy w polu obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej (w osobach przeliczeniowych AWU)	37
Wykres 2.2-4	Wartość Standardowej Produkcji dla pola obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej	37
Wykres 2.2-5	Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na gospodarstwo według klas wielkości ekonomicznej	38
Wykres 2.2-6	Udział dodzierżawionych użytków rolnych w całkowitej powierzchni użytków rolnych gospodarstwa według klas wielkości ekonomicznej	39

Wykres 2.2-7	Produkcja na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	40
Wykres 2.2-8	Struktura produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	40
Wykres 2.2-9	Udział zużycia wewnętrznego w produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	41
Wykres 2.2-10	Produkcja zwierzęca na 1 LU według klas wielkości ekonomicznej.....	42
Wykres 2.2-11	Koszty produkcji na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	43
Wykres 2.2-12	Struktura kosztów ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	44
Wykres 2.2-13	Koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	45
Wykres 2.2-14	Relacja kosztów bezpośrednich do produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	45
Wykres 2.2-15	Struktura kosztów bezpośrednich według klas wielkości ekonomicznej.....	46
Wykres 2.2-16	Koszty nasion, środków ochrony roślin i nawożenia na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	47
Wykres 2.2-17	Koszty energii elektrycznej i paliw na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	48
Wykres 2.2-18	Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto według klas wielkości ekonomicznej.....	48
Wykres 2.2-19	Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto według klas wielkości ekonomicznej.....	49
Wykres 2.2-20	Koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha według klas wielkości ekonomicznej.....	50
Wykres 2.2-21	Koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej na 1 LU według klas wielkości ekonomicznej.....	50
Wykres 2.2-22	Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej według klas wielkości ekonomicznej.....	51
Wykres 2.2-23	Dopłaty do działalności operacyjnej oraz dochód netto z gospodarstwa rolnego według klas wielkości ekonomicznej.....	52
Wykres 2.2-24	Wartość dodana netto na 1 ha powierzchni użytków rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	52
Wykres 2.2-25	Dochód netto z gospodarstwa rolnego na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	53
Wykres 2.2-26	Struktura aktywów w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	54
Wykres 2.2-27	Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	54
Wykres 2.2-28	Struktura aktywów obrotowych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	55
Wykres 2.2-29	Struktura pasywów w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej.....	56
Wykres 2.2-30	Relacja przepływów pieniężnych (2) do aktywów ogółem według klas wielkości ekonomicznej.....	57

Wykaz skrótów

AWU	- jednostka przeliczeniowa pracy (ang. Annual Work Unit).
CAP	- Wspólna Polityka Rolna (ang. Common Agricultural Policy).
COP	- gospodarstwa specjalizujące się w produkcji zbóż, roślin oleistych i białkowych (ang. specialist cereals, oilseed and protein crops).
DG-AGRI	- Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (ang. Directorate-General for Agriculture and Rural Development).
EC	- Komisja Europejska (ang. European Commission).
ESU	- europejska jednostka wielkości (ang. European Size Unit).
EU	- Unia Europejska (ang. European Union).
EUR	- oznaczenie jednostki monetarnej o nazwie „euro”.
euro	- jednostka monetarna, obowiązująca w większości państw członkowskich Unii Europejskiej.
EUROSTAT	- Europejski Urząd Statystyczny.
FADN	- Sieć Danych Rachunkowych Gospodarstw Rolnych (ang. Farm Accountancy Data Network).
FWU	- jednostka przeliczeniowa pracy członków rodziny (ang. Family Work Unit).
GUS	- Główny Urząd Statystyczny.
IERiGŻ-PIB	- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy.
KE	- Komisja Europejska.
LU	- jednostka przeliczeniowa zwierząt (ang. Livestock Unit).
OGA	- działalność gospodarcza inna niż rolnicza bezpośrednio związana z gospodarstwem (ang. Other Gainful Activities).
ONW	- obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania – ONW (ang. Less Favoured Areas (LFA)).
Polski FADN	- System Zbierania i Wykorzystywania Danych Rachunkowych z Gospodarstw Rolnych.
SGM	- Standardowa Nadwyżka Bezpośrednia (ang. Standard Gross Margin).
SO	- Standardowa Produkcja (ang. Standard Output).
UAA	- ziemia użytkowana dla celów rolniczych = użytki rolne (ang. Utilized Agricultural Area).
UR	- użytki rolne.
WTGR	- Wspólnotowa Typologia Gospodarstw Rolnych.
ZRR	- Zakład Rachunkowości Rolnej.

Uwagi wstępne

Publikacja jest drugą częścią Wyników Standardowych¹.

Przedmiotem opracowania jest analiza wybranych rezultatów działalności uzyskanych przez gospodarstwa rolne z osobowością prawną, które uczestniczyły w 2017 roku w badaniach ankietowych prowadzonych w ramach systemu zbierania i wykorzystywania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych (Polski FADN).

Głównym celem analizy jest wskazanie podstawowych czynników kształtujących dochody gospodarstw rolnych z osobowością prawną znajdujących się w polu obserwacji Polskiego FADN w 2017 roku.

Gospodarstwa będące przedmiotem analizy pogrupowano według dwóch kryteriów: typu rolniczego i wielkości ekonomicznej. Wielkość ekonomiczna gospodarstw z osobowością prawną, dla których obliczono wyniki, została ustalona na podstawie danych rachunkowych i parametrów SO „2007”.

Ze względu na niewielką liczebność zbioru gospodarstw z osobowością prawną (190 gospodarstw), która nie zapewniała wymaganej liczby gospodarstw do prezentowania wyników dla standardowego grupowania FADN, na użytek niniejszej analizy zmodyfikowano grupowanie według typów rolniczych. Zamiast klasyfikacji TF8 wydzielono 4 grupy: gospodarstwa polowe (typ 1), gospodarstwa z produkcją zwierzęcą (typy 5, 6 i 7), gospodarstwa specjalizujące się w chowie zwierząt ziarnożernych (typ 7) oraz gospodarstwa z produkcją mieszaną (typ 8). Dane dla połączonych typów 5 i 6 nie są prezentowane w tabelach i na wykresach, ponieważ w badanej grupie tylko 8 gospodarstw zostało zakwalifikowanych do tej grupy, a zgodnie z zasadami FADN publikowane są dane średnie z grupy powyżej 15 gospodarstw.

Specyfika gospodarstw z osobowością prawną wynikająca z faktu, że pod względem wielkości ekonomicznej są to gospodarstwa najczęściej bardzo duże, wymusiła również zmianę grupowania tych gospodarstw według klas wielkości ekonomicznej. Gospodarstwa z osobowością prawną na użytek niniejszej analizy pogrupowane zostały według 5 klas wielkości ekonomicznej: od 4 do 100 tys. euro SO, od 100 do 250 tys. euro SO, od 250 do 500 tys. euro SO, od 500 do 1 000 tys. euro SO oraz powyżej 1 000 tys. euro SO. Dane dla gospodarstw o wielkości ekonomicznej od 4 do 100 tys. euro SO nie są prezentowane w tabelach i na wykresach (tak jak w przypadku połączonych typów 5 i 6), ponieważ w badanej grupie tylko 13 gospodarstw osiągnęło taką wielkość ekonomiczną.

¹Grzybowska E., Kambo K., Juchniewicz M.: Wyniki Standardowe 2017 uzyskane przez gospodarstwa rolne osób prawnych uczestniczących w Polskim FADN. Część I. Wyniki Standardowe, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2019.

W analizie wykorzystano wybrane zmienne charakteryzujące populację, zasoby produkcyjne gospodarstw, produkcję i koszty, dopłaty do działalności operacyjnej oraz nadwyżki ekonomiczne.

Używane w niniejszym opracowaniu pojęcie „gospodarstwo” jest równoznaczne z pojęciem „gospodarstwo z osobowością prawną”.

1. Analiza rozkładów liczebności gospodarstw rolnych z osobowością prawną w polu obserwacji Polskiego FADN

Bieżący rozdział zawiera analizę rozkładu gospodarstw z osobowością prawną znajdujących się w polu obserwacji gospodarstw z osobowością prawną Polskiego FADN według tych samych dwóch klasyfikacji zdefiniowanych Wspólnotową Typologią Gospodarstw Rolnych²: wielkości ekonomicznej³ i typu rolniczego, które wykorzystywane są w ustaleniu planu wyboru próby gospodarstw rolnych Polskiego FADN.

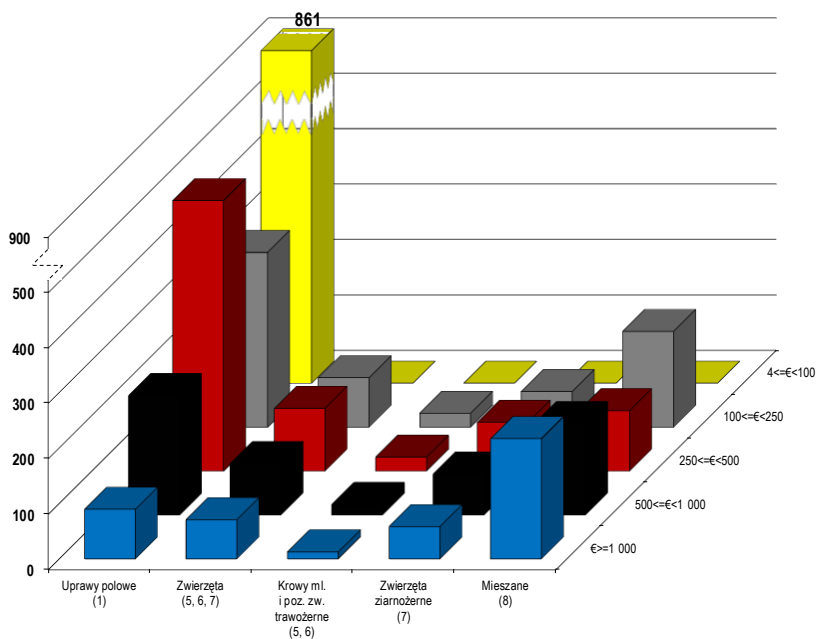
1.1. Pole obserwacji Polskiego FADN

W 2017 roku w próbie Polskiego FADN reprezentowanych było 2 999 gospodarstw rolnych posiadających osobowość prawną. Zdecydowaną większość tej populacji gospodarstw stanowiły jednostki wyspecjalizowane w uprawach polowych (66%). Gospodarstwa o mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej stanowiły 22%, a udział gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji mleka i zwierząt ziarnożernych (trzoda chlewna i drób) wynosił odpowiednio 3% i 9%. Analizując rozkład według potencjału ekonomicznego, największy udział stanowiły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 4 do 100 tys. euro SO (29%), zaś najmniejszy udział w populacji stanowiły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 500 tys. euro SO (patrz: Wykres 1.1-1).

² Commission Regulation (EC) 1242/2008: of 8 December 2008 establishing a Community typology for agricultural holdings oraz Commission Regulation (EC) 867/2009: of 21 September 2009 amending and correcting Regulation (EC) Nr 1242/2008 establishing a Community typology for agricultural holdings.

³ Uwaga: W tekście opracowania rozmiary wielkości ekonomicznej wyrażane są w euro, natomiast dla uproszczenia zapisu na wszystkich wykresach rozmiary prezentowane są w tysiącach euro.

Wykres 1.1-1 Rozkład liczebności gospodarstw rolnych z osobowością prawną według typów rolniczych oraz klas wielkości ekonomicznej w polu obserwacji Polskiego FADN

2. Analiza Wyników Standardowych

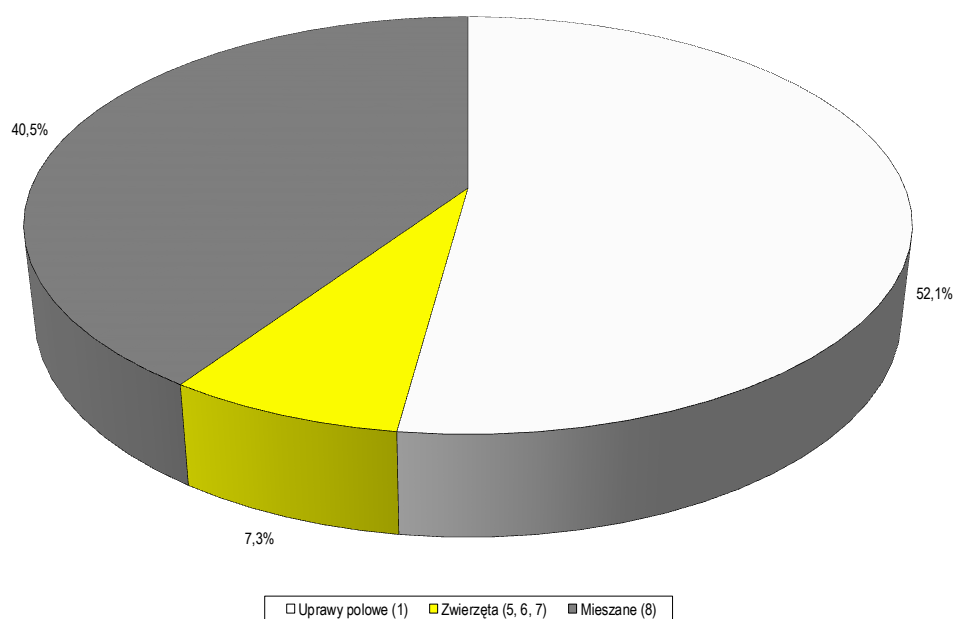
Analizę wyników Standardowych podzielono na dwie części: w pierwszej zaprezentowano strukturę zasobów ziemi, wielkość pogłówna zwierząt, nakłady pracy oraz wartość Standardowej Produkcji, natomiast w drugiej przeanalizowano wybrane parametry wynikowe. Analizę wykonano dla grup gospodarstw wyróżnionych według typów rolniczych oraz klas wielkości ekonomicznej.

2.1. Wyniki Standardowe według typów rolniczych

2.1.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych według typów rolniczych

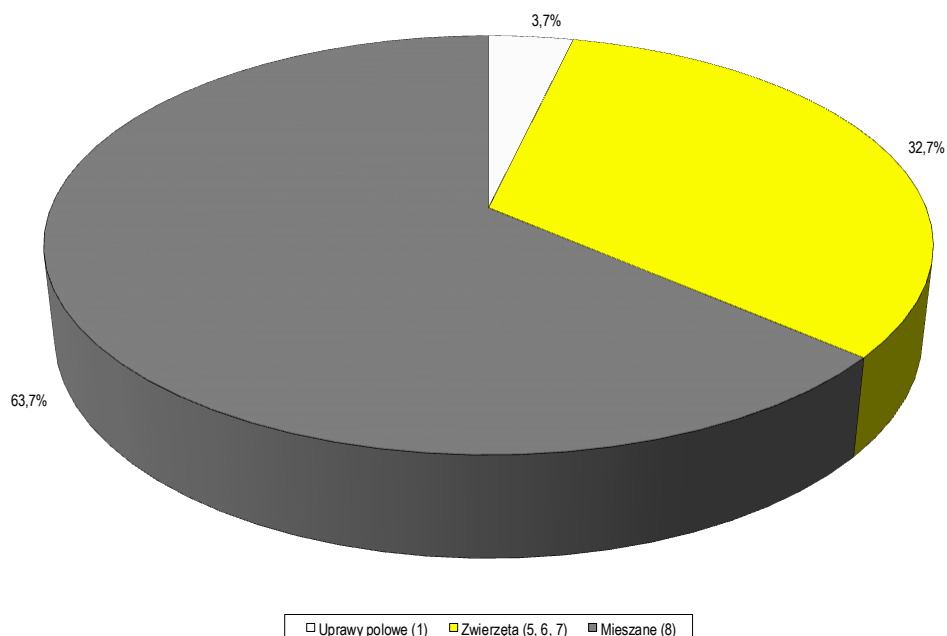
Analizując zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych posiadających osobowość prawną można zauważyć, że 52% powierzchni UR znajdowało się w użytkowaniu gospodarstw nastawionych na uprawy polowe, co z kolei wiąże się z liczebnością tych gospodarstw oraz z charakterem prowadzonej produkcji. Duży udział UR znajduje się także w użytkowaniu gospodarstw mieszanych (41%), a w dyspozycji gospodarstw z produkcją zwierzęcą znajdowało się zaledwie 7% UR (patrz: Wykres 2.1-1).

Wykres 2.1-1 Zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych

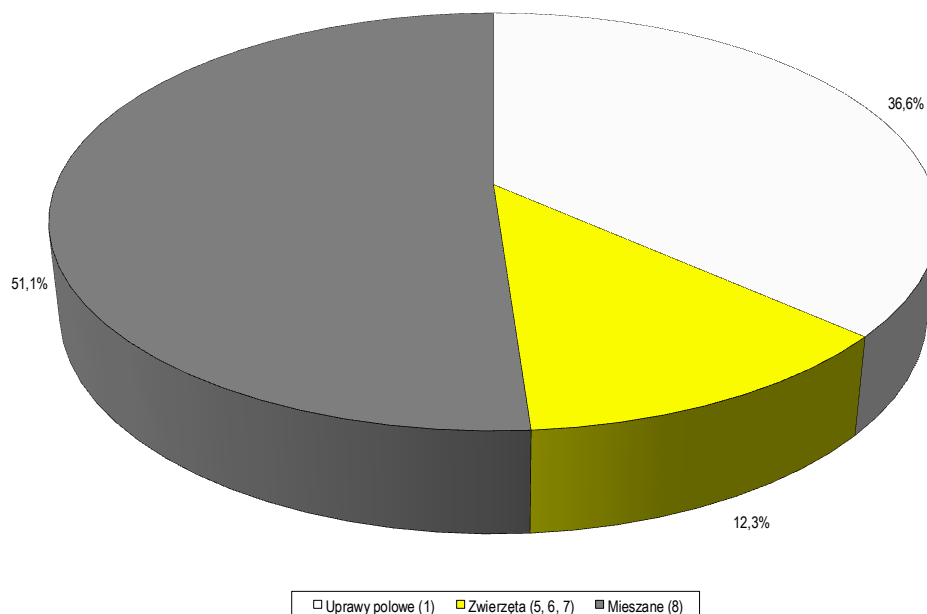
W gospodarstwach mieszanych znajdowało się prawie 64% pogłowia zwierząt (patrz: Wykres 2.1-2), mimo, że liczba tych gospodarstw była tylko 1,8-krotnie większa od liczby gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji zwierzęcej.

Wykres 2.1-2 Pogłowia zwierząt w polu obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych (w jednostkach przeliczeniowych LU)

Gospodarstwa mieszane angażowały około 51% nakładów pracy ogółem wyrażonych liczbą osób pełnozatrudnionych (AWU). W gospodarstwach nastawionych na uprawy polowe znajdowało się blisko 37% AWU, a w gospodarstwach z produkcją zwierzęcą zaledwie 12% nakładów pracy (patrz: Wykres 2.1-3).

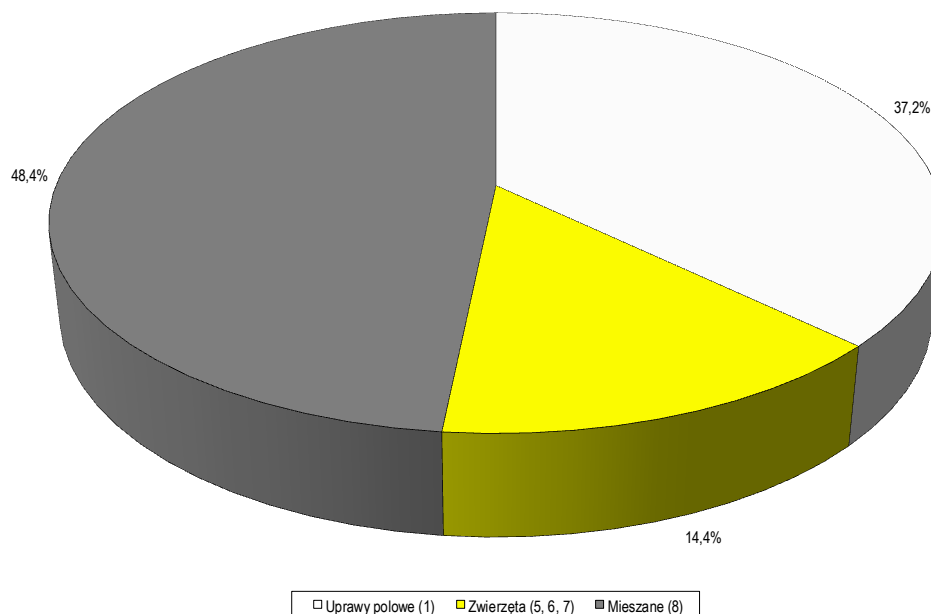
Wykres 2.1-3 Nakłady pracy w polu obserwacji Polskiego FADN według typów rolniczych (w osobach przeliczeniowych - AWU)

Mimo, że gospodarstwa mieszane stanowiły zaledwie 20% ogółu próby gospodarstw osób prawnych, skupione w nich było 48% wartości wytworzonej Standardowej Produkcji⁴. Udział gospodarstw specjalizujących się w uprawach polowych w wartości wytworzonej Standardowej Produkcji wynosił 37%, a w gospodarstwach zwierzęcych około 14% (patrz: Wykres 2.1-4).

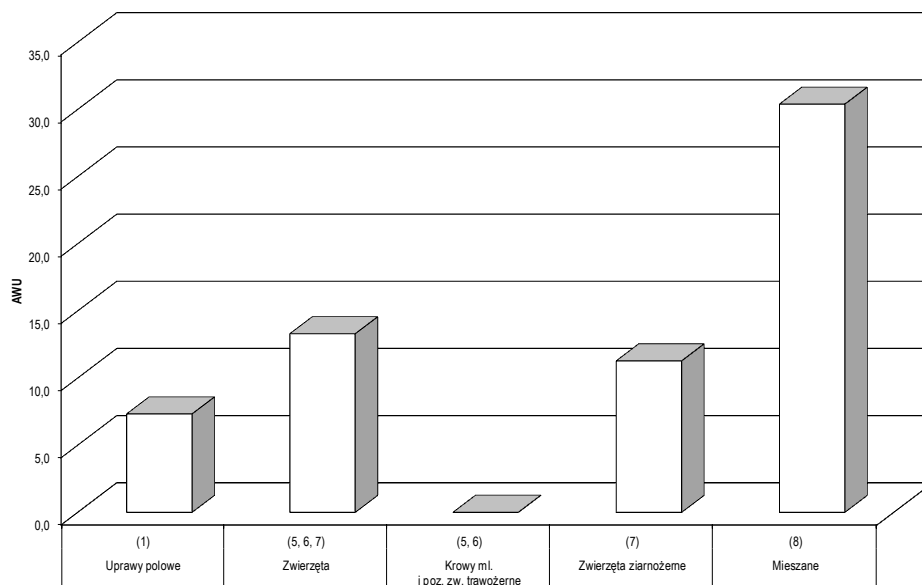
⁴ Standardową Produkcję należy rozumieć jako potencjalnie możliwą do wytworzenia wartość produkcji w przeciętnych warunkach przyrodniczo-ekonomicznych w danym regionie. Należy nadmienić, iż rolnicy lepiej zarządzający gospodarstwem, dysponujący lepszymi glebami itp., z reguły uzyskują wyższą wartość produkcji rolniczej (SE135+SE206) obliczonej na podstawie danych z rzeczywistej działalności, niż obliczonej na podstawie średnich współczynników SO.

**Wykres 2.1-4 Wartość Standardowej Produkcji dla pola obserwacji
Polskiego FADN według typów rolniczych**

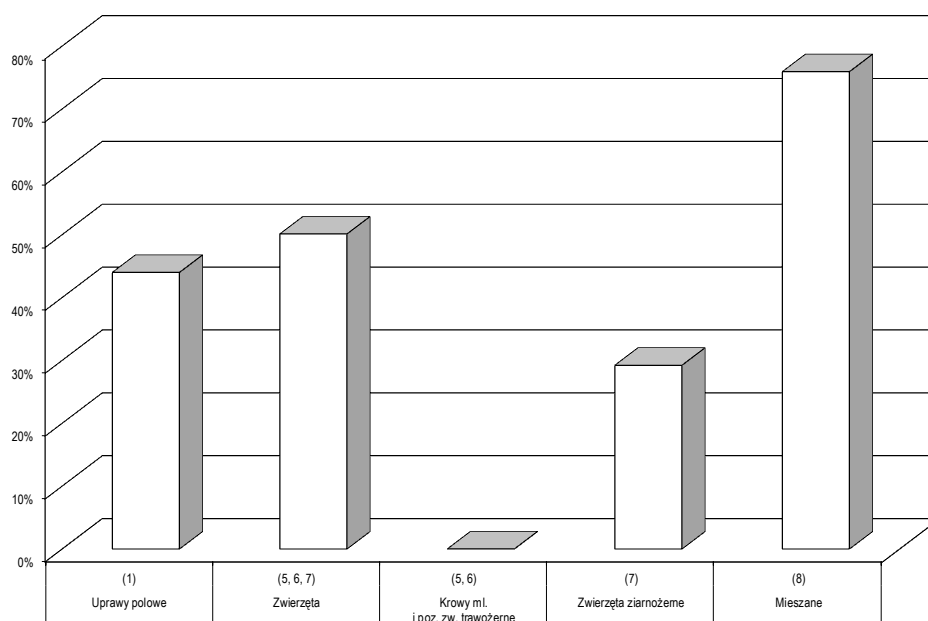
2.1.2. Wyniki działalności gospodarstw rolnych według typów rolniczych

Specyfika gospodarstw z osobowością prawną polega między innymi na tym, że są to najczęściej wielkoobszarowe gospodarstwa spółdzielcze lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o dużej skali produkcji realizowanej w oparciu o pracę najemną. Z tego względu gospodarstwa te charakteryzują się całkowitym brakiem nakładów pracy własnej przy wykorzystaniu nakładów pracy najemnej. Największymi nakładami pracy wyrażonymi liczbą osób pełnozatrudnionych w 2017 roku charakteryzowały się gospodarstwa specjalizujące się w mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej (30 AWU). W gospodarstwach nastawionych na chów zwierząt (typ 5, 6, 7) nakłady pracy były prawie 2-krotnie wyższe niż w gospodarstwach specjalizujących się w uprawach polowych i wynosiły odpowiednio 13 i 7 AWU (patrz: Wykres 2.1-5).

Wykres 2.1-5 Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na gospodarstwo według typów rolniczych

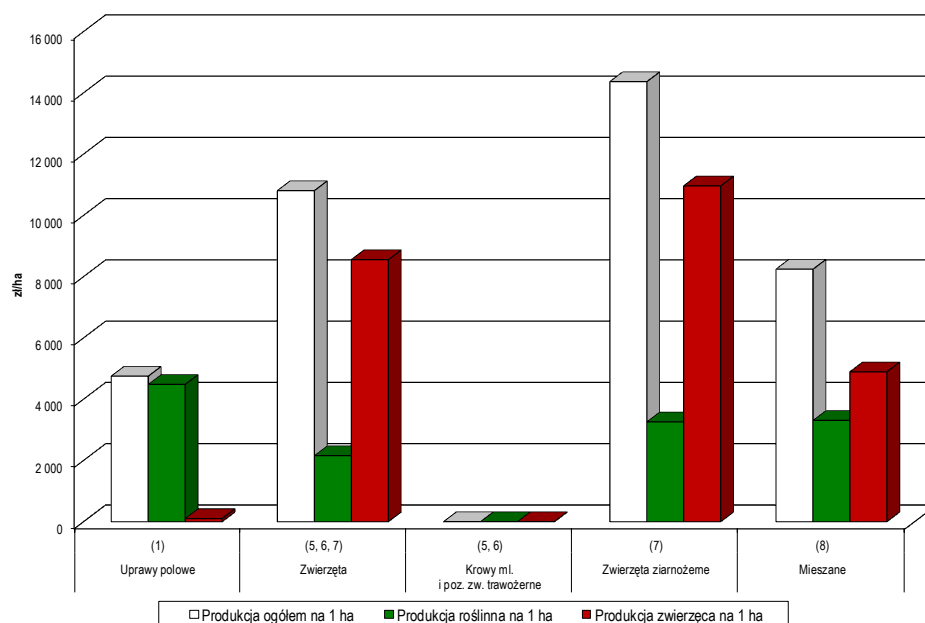
Cechą charakterystyczną gospodarstw z osobowością prawną jest wysoki udział użytków rolnych dodzierżawionych w powierzchni ziemi użytkowanej rolniczo. W 2017 r. najniższym, 29% udziałem ziemi dodzierżawionej w użytkach rolnych charakteryzowały się gospodarstwa specjalizujące się w chowie zwierząt ziarnożernych (patrz: Wykres 2.1-6), natomiast najwyższym gospodarstwa z produkcją mieszaną (76%). Ogółem we wszystkich gospodarstwach nastawionych na chów zwierząt (łącznie ze specjalizującymi się w chowie krów mlecznych i pozostałych zwierząt trawożernych) udział dodzierżawionych UR w całkowitej powierzchni UR gospodarstwa wyniósł 50%. Natomiast w gospodarstwach specjalizujących się w uprawach polowych udział ten był na poziomie około 44%.

Wykres 2.1-6 Udział dodzierżawionych użytków rolnych w całkowitej powierzchni użytków rolnych gospodarstwa według typów rolniczych

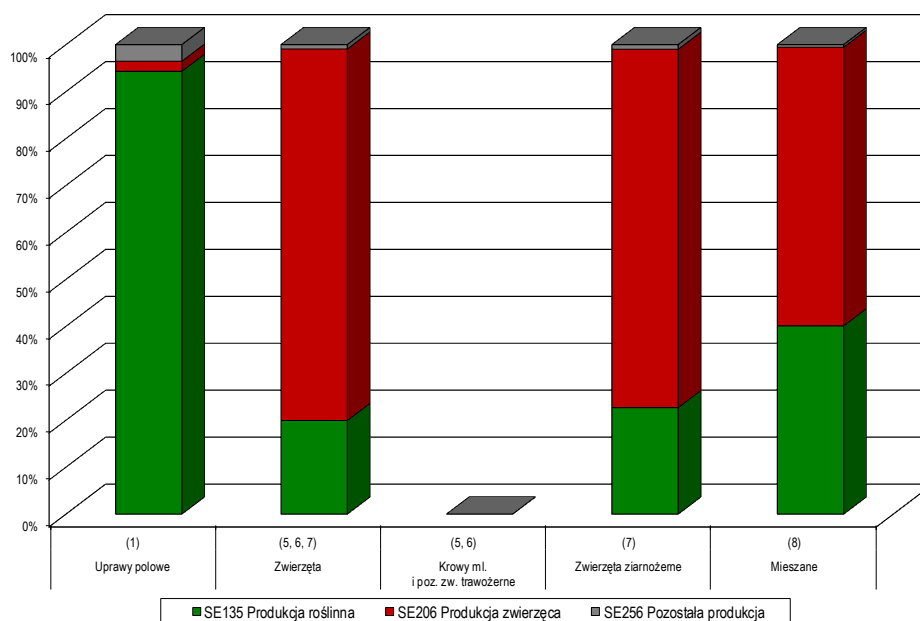
W 2017 r. gospodarstwa wyspecjalizowane w produkcji zwierzęcej oraz gospodarstwa mieszane uzyskały największą wartość produktywności ziemi mierzoną wartością produkcji ogółem na 1 ha UR. W gospodarstwach tych wartość tego wskaźnika wynosiła odpowiednio 10,8 tys. zł/ha i 8,2 tys. zł/ha. Przy czym, w gospodarstwach wyspecjalizowanych w chowie zwierząt ziarnożernych wskaźnik ten był najwyższy i wyniósł 14,4 tys. zł/ha. Duże różnice można zaobserwować w strukturze produkcji w tych gospodarstwach. W grupie gospodarstw mieszanych wartości produkcji zwierzęcej i roślinnej były na zbliżonym poziomie, podczas gdy w grupie gospodarstw nastawionych na produkcję zwierzęcą wartość produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na 1 ha powierzchni UR była prawie 4-krotnie wyższa niż wartość produkcji roślinnej na 1 ha. Najniższy wskaźnik produktywności ziemi odnotowano w gospodarstwach nastawionych na uprawy polowe. Wartość produkcji na 1 ha w tych gospodarstwach wynosiła ponad 4,7 tys. zł i niemal w całości stanowiła ją produkcja roślinna (94%) (patrz: Wykres 2.1-7).

Wykres 2.1-7 Produkcja na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

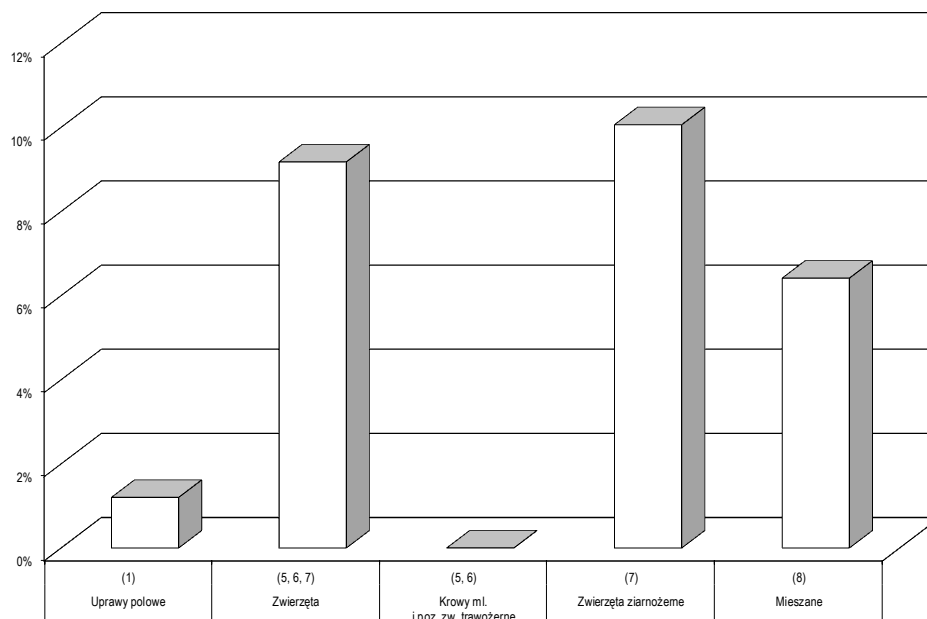

Wykres 2.1-8 oddaje specyfikę produkcji w różnych typach gospodarstw. Zgodnie z oczekiwaniami, w gospodarstwach nastawionych na uprawy polowe zdecydowanie dominowała produkcja roślinna. W gospodarstwach z typem produkcji mieszanej udział produkcji zwierzęcej był wyższy niż udział produkcji roślinnej i wynosił odpowiednio: 59 % oraz 40%. Interesujące jest to, że w grupach gospodarstw ukierunkowanych na produkcję zwierzęcą, udział wartości produkcji roślinnej w wartości produkcji ogółem był stosunkowo wysoki i wynosił 20%. We wszystkich gospodarstwach z osobowością prawną zaznaczył się niewielki udział produkcji pozostałej w strukturze produkcji ogółem i wynosił on od ok. 0,5% w gospodarstwach z produkcją mieszaną (typ 8), do niespełna 1% w gospodarstwach z produkcją zwierzęcą (typ 5, 6, 7) oraz do około 3,5% w gospodarstwach z uprawami polowymi (typ 1).

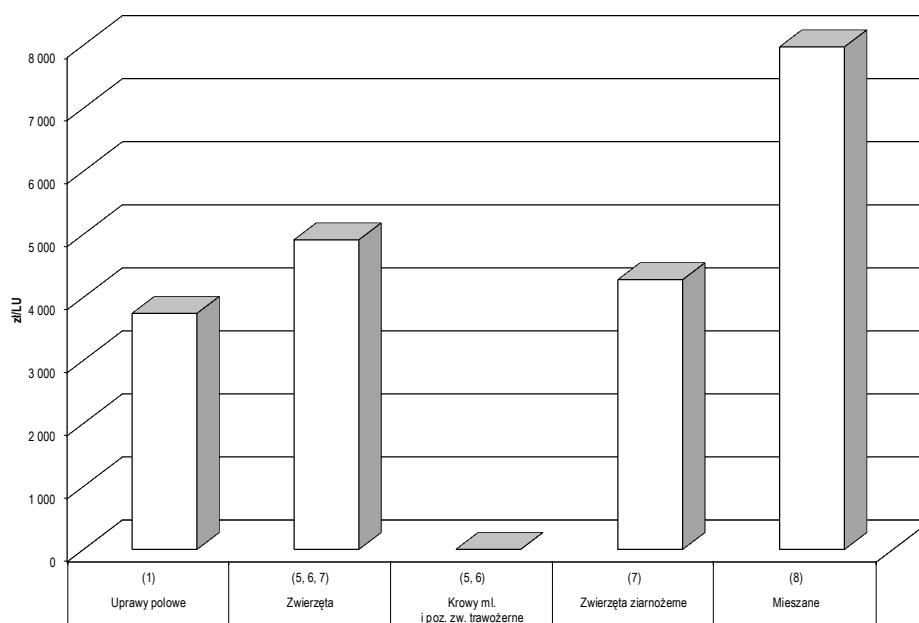
Wykres 2.1-8 Struktura produkcji ogółem według typów rolniczych

Gospodarstwa z osobowością prawną charakteryzują się niskim poziomem zużycia wewnętrznego w stosunku do wartości produkcji. W 2017 roku gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych zużyły w procesie produkcji około 1% wartości produkcji ogółem. Niski udział zużycia wewnętrznego w wartości produkcji może dowodzić temu, że tylko nieliczne gospodarstwa z osobowością prawną w ograniczonym zakresie zużywały własny materiał siewny, a w większości bazowały na materiale siewnym pochodzącym z zakupu. Zużycie wewnętrzne w gospodarstwach z produkcją zwierzęcą i w gospodarstwach mieszanych było na zbliżonym poziomie 6-10% wartości produkcji. W gospodarstwach tych część wytworzonej produkcji zużywana była jako pasza dla zwierząt (patrz: Wykres 2.1-9).

Wykres 2.1-9 Udział zużycia wewnętrznego w produkcji ogółem według typów rolniczych

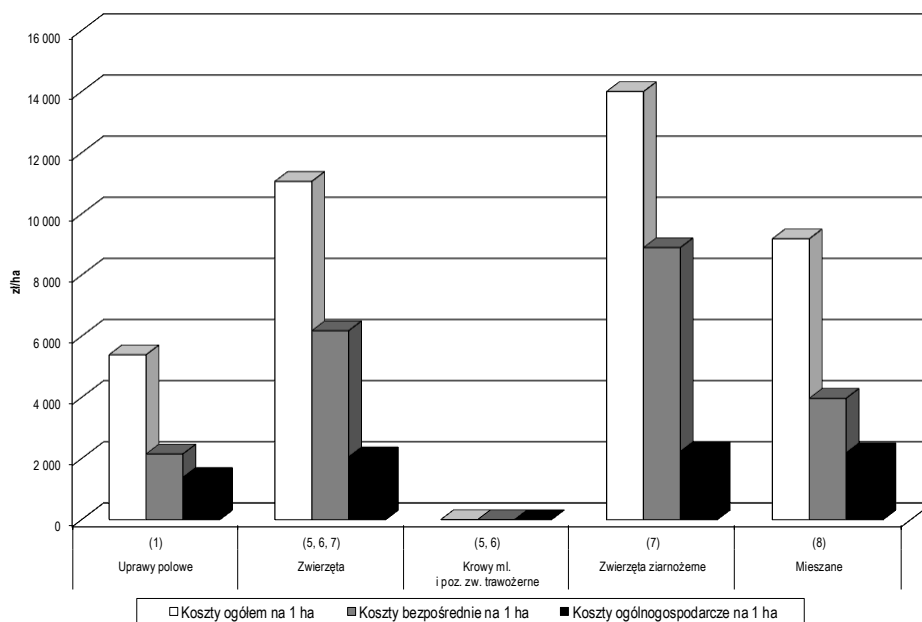
Gospodarstwa specjalizujące się w produkcji zwierzęcej (typy 5, 6 i 7) osiągnęły wartość produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na jednostkę przeliczeniową zwierząt (LU) wynoszącą 4 910 zł. Bardziej efektywne w produkcji zwierzęcej w 2017 roku były gospodarstwa o mieszanej produkcji, w przypadku których wartość tego wskaźnika wyniosła 7 971 zł/LU (patrz: Wykres 2.1-10).

Wykres 2.1-10 Produkcja zwierzęca na 1 LU według typów rolniczych

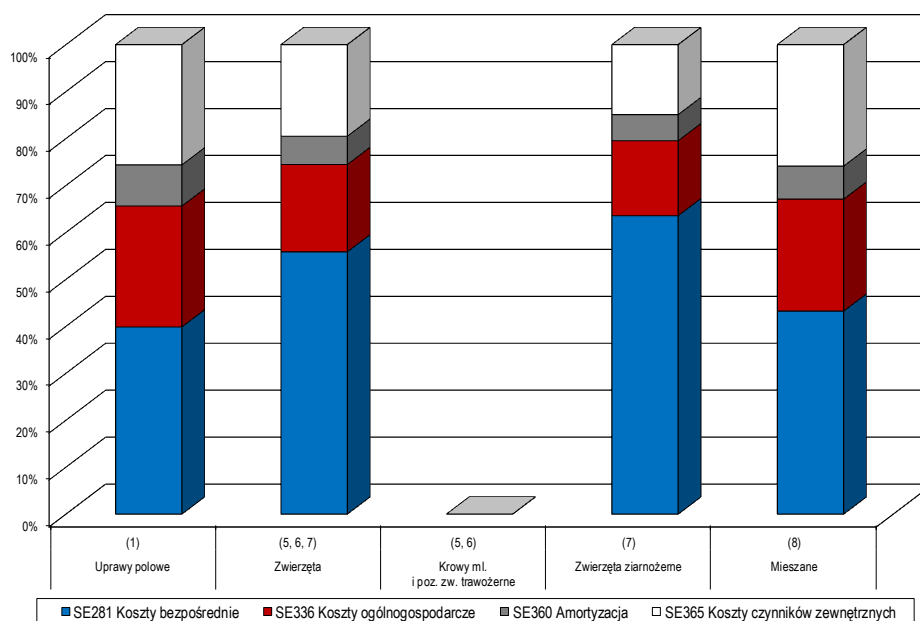
Intensywność produkcji mierzona wartością kosztów w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych koresponduje z produktywnością ziemi (patrz: Wykres 2.1-7 oraz Wykres 2.1-11).

Poziom kosztów produkcji w gospodarstwach wyspecjalizowanych w chowie zwierząt ziarnożernych był najwyższy (14 tys. zł/ha), przy czym w tej grupie najwyższy był też poziom kosztów bezpośrednich wynoszący 8,9 tys. zł/ha oraz kosztów ogólnogospodarczych (2,2 tys. zł). W grupie gospodarstw mieszanych koszty ogółem w przeliczeniu na 1 ha miały wartość o 1,8 tys. zł niższą, niż w typach zwierzęcych (typ 5, 6, 7). Najniższą wartość kosztów na jednostkę powierzchni odnotowano w typie uprawy polowej (5,4 tys. zł/ha).

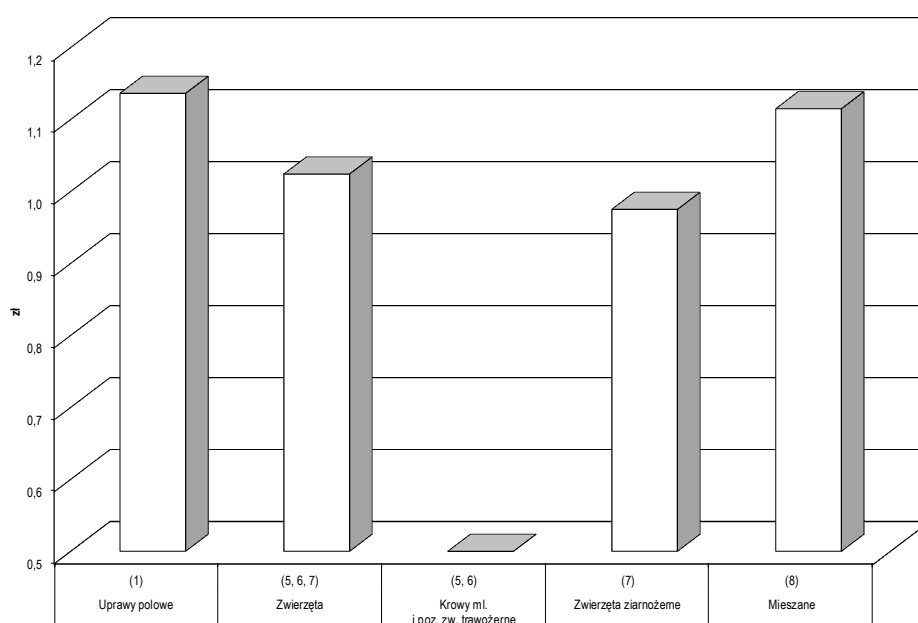
Wykres 2.1-11 Koszty produkcji na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

W 2017 roku gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych oraz gospodarstwa mieszane charakteryzowały się podobną i typową dla tych grup strukturą kosztów produkcji (koszty bezpośrednie 40-43%, koszty ogólnogospodarcze około 24-26%, amortyzacja około 7-9%, koszty czynników zewnętrznych około 26%). W gospodarstwach wyspecjalizowanych w produkcji zwierzęcej (typ 5, 6, 7) można dostrzec zdecydowaną przewagę kosztów bezpośrednich (56%), przy istotnie niższym niż w pozostałych grupach gospodarstw udziale kosztów czynników zewnętrznych (20%) oraz kosztów ogólnogospodarczych (19%) (patrz: Wykres 2.1-12). Natomiast w wydzielonej grupie gospodarstw specjalizujących się w chowie zwierząt ziarnożernych (typ 7) koszty bezpośrednie stanowiły aż 64% kosztów ogółem, a koszty ogólnogospodarcze oraz koszty czynników zewnętrznych były na zbliżonym poziomie i stanowiły odpowiednio 16% i 15 % kosztów ogółem.

Wykres 2.1-12 Struktura kosztów ogółem według typów rolniczych

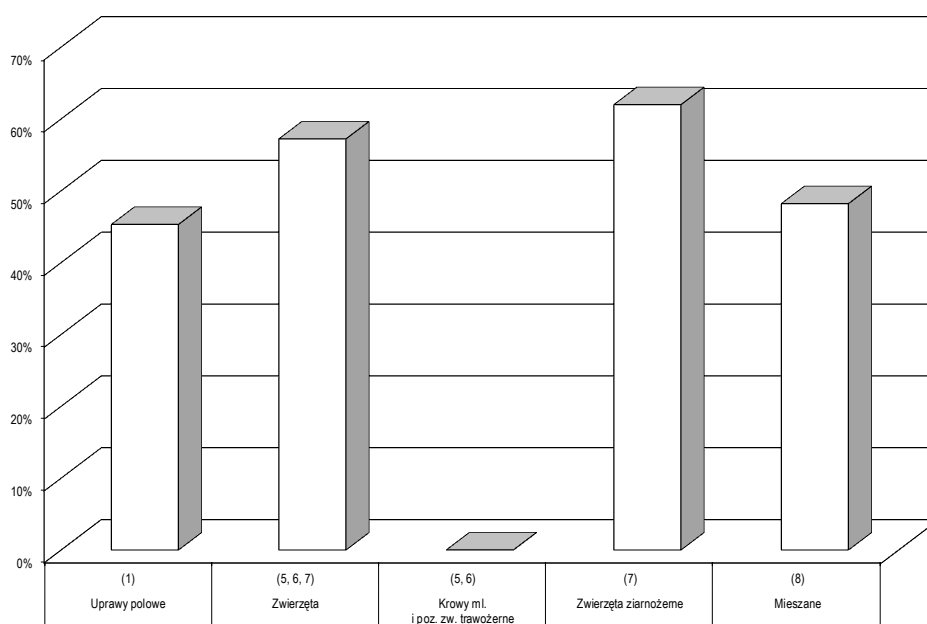
Wykres 2.1-13 przedstawia, że jedynie gospodarstwa wyspecjalizowane w chowie zwierząt ziarnożernych (typ 7) uzyskały korzystną relację produkcyjno-kosztową, w których wytworzenie 1 zł produkcji wymagało poniesienia 0,97 zł kosztów. We wszystkich pozostałych analizowanych grupach gospodarstw relacja ta była niekorzystana. Najniższą efektywność produkcji bez dopłat uzyskały gospodarstwa z uprawami polowymi, gdzie stosunek wartości kosztów całkowitych do wartości produkcji ogółem wyniósł 1,14. W gospodarstwach z produkcją mieszaną i z produkcją zwierzęcą relacje kosztowo-produkcyjne wyniosły odpowiednio 1,11 i 1,02.

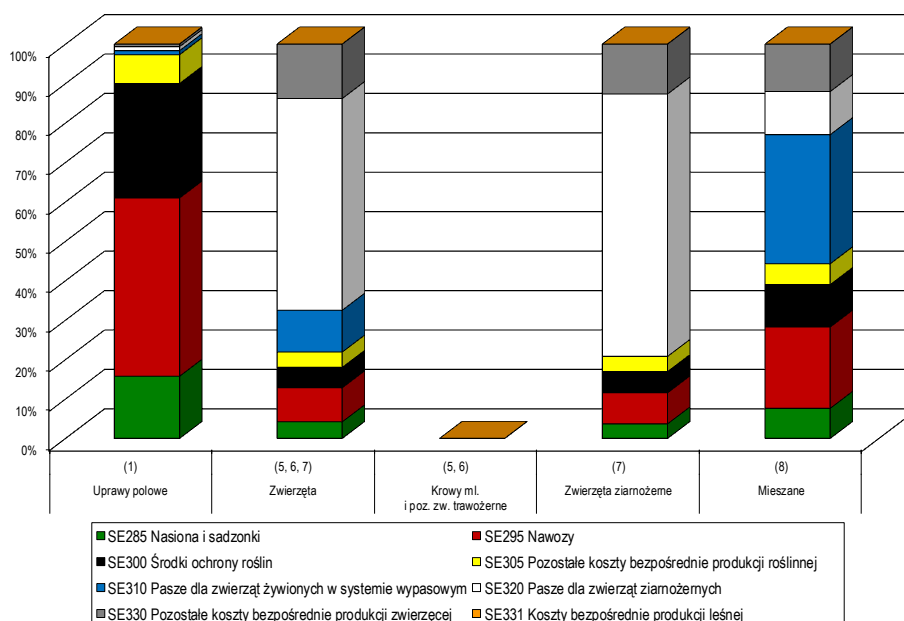
Wykres 2.1-13 Koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem według typów rolniczych

W 2017 roku w gospodarstwach specjalizujących się w chowie zwierząt (typy 5, 6 i 7) koszty bezpośrednie stanowiły 57% wartości produkcji ogółem, a w wydzielonym typie gospodarstw wyspecjalizowanych w produkcji zwierząt ziarnożernych (typ 7) stanowiły one prawie 62% i był to najwyższy poziom spośród analizowanych typów. W pozostałych dwóch typach rolniczych, tzn. w typie uprawy polowe oraz w gospodarstwach mieszanych relacja tych kosztów do produkcji wynosiła odpowiednio 45% i 48% (patrz: Wykres 2.1-14).

Wykres 2.1-15 ukazuje zróżnicowaną strukturę kosztów bezpośrednich w analizowanych typach gospodarstw z osobowością prawną ściśle powiązaną z kierunkiem prowadzonej przez te gospodarstwa produkcji. W gospodarstwach wyspecjalizowanych w uprawach polowych około 90% kosztów bezpośrednich stanowiły koszty bezpośrednie produkcji roślinnej, tj. nawozy, środki ochrony roślin oraz nasiona. W gospodarstwach ze zwierzętami (typ 5, 6, 7) 54% wartości kosztów bezpośrednich stanowiły pasze dla zwierząt ziarnożernych, a około 11% pasze dla zwierząt żywionych systemem wypasowym. W typie 7 – zwierzęta ziarnożerne (drób i trzoda chlewna) udział kosztu pasz dla tej grupy zwierząt stanowił aż 67% kosztów bezpośrednich. Najbardziej zróżnicowana struktura kosztów bezpośrednich była w gospodarstwach mieszanych. Tutaj najwyższy udział w strukturze miały koszty pasz dla przeżuwaczy oraz koszty nawozów.

Wykres 2.1-14 Relacja kosztów bezpośrednich do produkcji ogółem według typów rolniczych

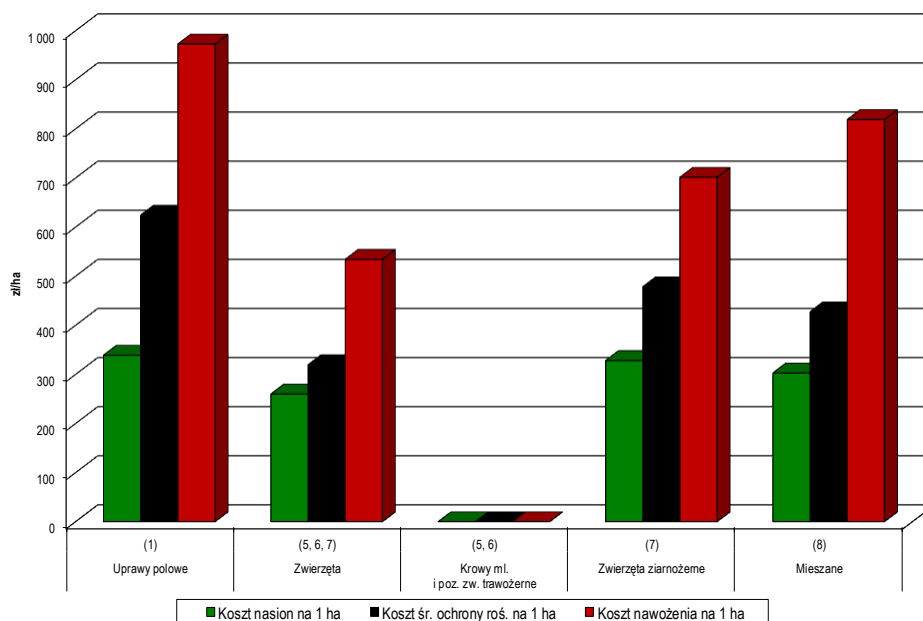
Wykres 2.1-15 Struktura kosztów bezpośrednich według typów rolniczych

W 2017 r. koszty nawożenia w gospodarstwach z uprawami polowymi były najwyższe spośród analizowanych typów i wynosiły około 973 zł/ha UR. W gospodarstwach mieszanych wyniosły one 819 zł/ha UR, natomiast w gospodarstwach nastawionych na produkcję zwierzęcą (typ 5, 6, 7) koszty te nie przekroczyły poziomu 550 zł/ha.

Podobnie sytuacja kształtowała się w przypadku kosztu środków ochrony roślin na 1 ha UR. W gospodarstwach polowych koszty te wynosiły 624 zł/ha i były prawie 2-krotnie wyższe niż w gospodarstwach zwierzęcych (typ 5, 6, 7) i prawie 1,5 razy wyższe niż w gospodarstwach mieszanych.

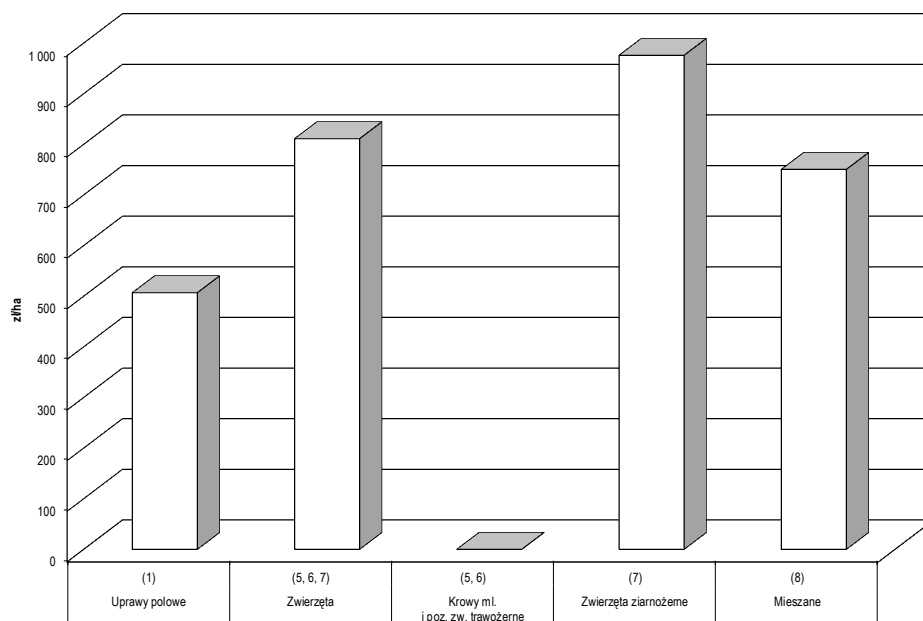
Znacznie mniejsze różnice zachodziły w poziomie kosztu nasion między analizowanymi grupami gospodarstw. Tutaj najwyższy ich poziom był w gospodarstwach z uprawami polowymi i wynosił 339 zł/ha, wobec 328 zł/ha w gospodarstwach z chowem zwierząt ziarnożernych, 303 zł/ha w gospodarstwach mieszanych i 260 zł/ha w gospodarstwach zwierzęcych o typach 5, 6 i 7 (patrz: Wykres 2.1-16).

Wykres 2.1-16 Koszty nasion, środków ochrony roślin i nawożenia na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

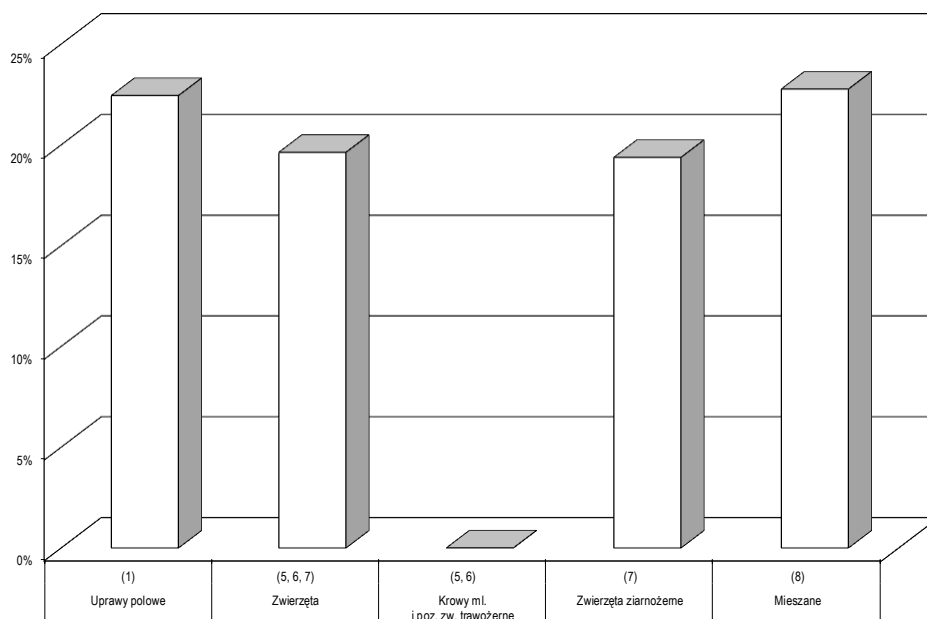
W 2017 roku najmniej energochłonne były gospodarstwa z uprawami polowymi (507 zł/ha). Prawie 1,5 razy wyższe było zużycie energii w gospodarstwach o mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej (750 zł/ha). Najwyższe koszty zużycia energii odnotowano w gospodarstwach ze zwierzętami ziarnożernymi (patrz: Wykres 2.1-17). Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z metodyką FADN koszty energii i paliw zaliczane są do kosztów ogólnogospodarczych.

Wykres 2.1-17 Koszty energii elektrycznej i paliw na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

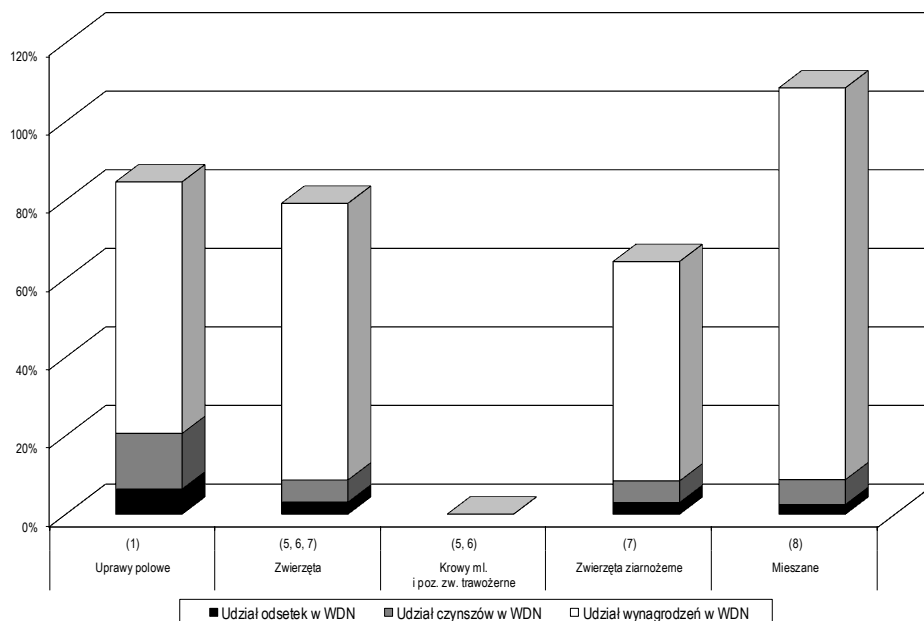
W 2017 roku gospodarstwa z osobowością prawną odnotowały dość wysokie koszty amortyzacji w relacji do wartości dodanej brutto (patrz: Wykres 2.1-18). Najwyższy poziom amortyzacji osiągnęły gospodarstwa z produkcją mieszaną oraz z uprawami polowymi, w których amortyzacja stanowiła 22-23% wartości dodanej brutto. Najkorzystniejsze relacje kosztów zużycia rzeczowych składników majątku trwałego do wytworzonej przy ich zaangażowaniu wartości dodanej brutto, miały gospodarstwa nastawione na chów zwierząt ziarnożernych (typ 7) (19%).

Wykres 2.1-18 Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto według typów rolniczych

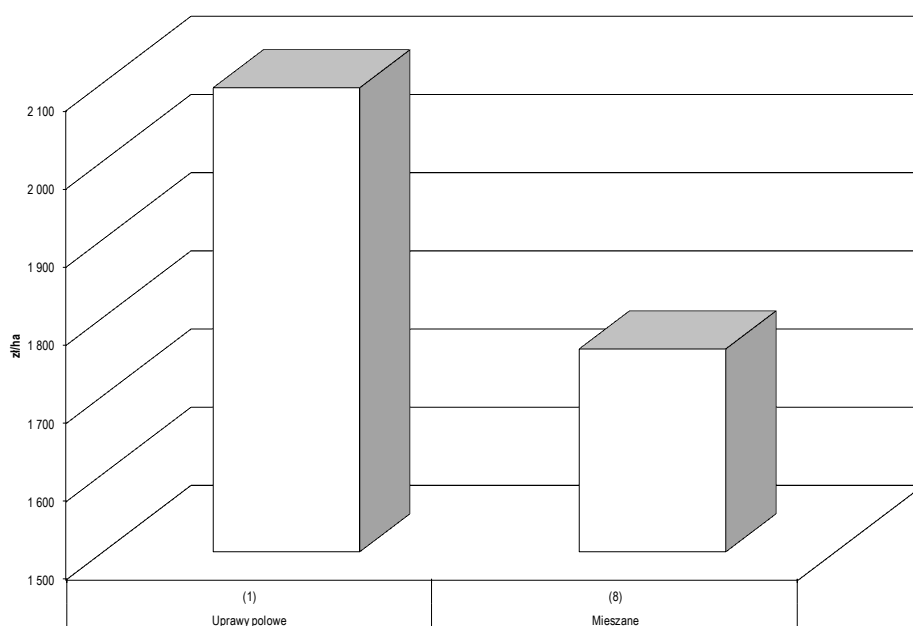
Jedną z cech charakteryzujących gospodarstwa z osobowością prawną są wysokie koszty czynników zewnętrznych, w których dominującą pozycję stanowią wynagrodzenia najemnej siły roboczej. W 2017 roku we wszystkich analizowanych grupach gospodarstw stosunek kosztu czynników zewnętrznych do wartości dodanej netto przekroczył 60%. Najkorzystniejsze relacje kosztów czynników zewnętrznych do wartości dodanej netto miały gospodarstwa nastawione na chów zwierząt ziarnożernych (typ 7), które na opłacenie obcych czynników wytwórczych musiały przeznaczyć 64% wartości dodanej netto. Najmniej korzystnie pod tym względem wypadły gospodarstwa mieszane. W gospodarstwach tych koszty czynników zewnętrznych stanowiły 109% wypracowanej wartości dodanej netto (patrz: Wykres 2.1-19), co oznacza brak pełnego pokrycia kosztów z prowadzonej działalności operacyjnej, pomimo wsparcia finansowego (dopłaty do działalności operacyjnej).

Wykres 2.1-19 Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto według typów rolniczych

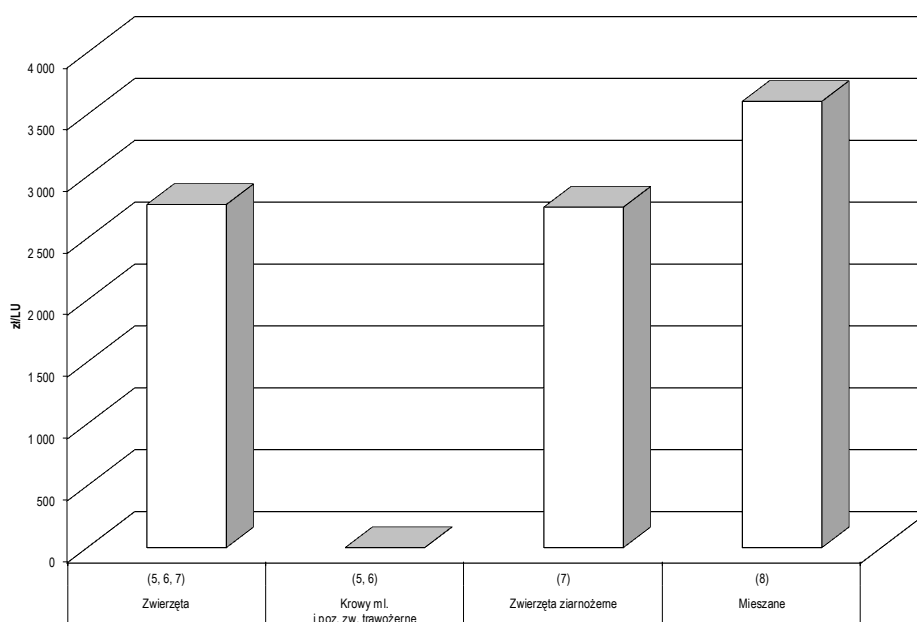
Wykres 2.1-20 przedstawia wysokość kosztów bezpośrednich produkcji roślinnej na 1 ha UR. Koszty te obliczono tylko dla typów rolniczych, w których produkcja roślinna stanowi główny dział produkcji oraz dla gospodarstw mieszanych. Wyższy poziom tych kosztów poniosły gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych (2 093 zł/ha). W gospodarstwach mieszanych poziom tych kosztów w przeliczeniu na 1 ha był niższy o 334 zł.

Wykres 2.1-20 Koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha według typów rolniczych

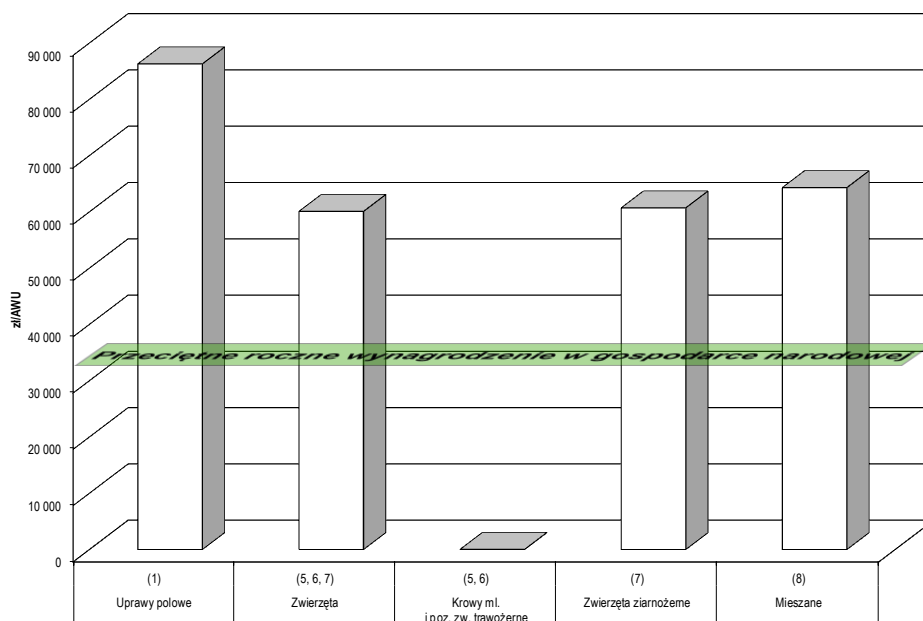
Wykres 2.1-21 przedstawia wysokość kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na 1 LU. Koszty te obliczono tylko dla typów rolniczych, w których produkcja zwierzęca stanowi główny dział produkcji oraz dla gospodarstw mieszanych. Wyższy poziom tych kosztów poniosły gospodarstwa o mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej (3 606 zł/LU). W gospodarstwach nastawionych na chów zwierząt (typy 5, 6 i 7) poziom tych kosztów w przeliczeniu na 1 sztukę przeliczeniową zwierząt wynosił 2 772 zł, natomiast w gospodarstwach wyspecjalizowanych w chowie zwierząt ziarnożernych (typ 7) był bardzo zbliżony i wynosił 2 751 zł.

Wykres 2.1-21 Koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej na 1 LU według typów rolniczych

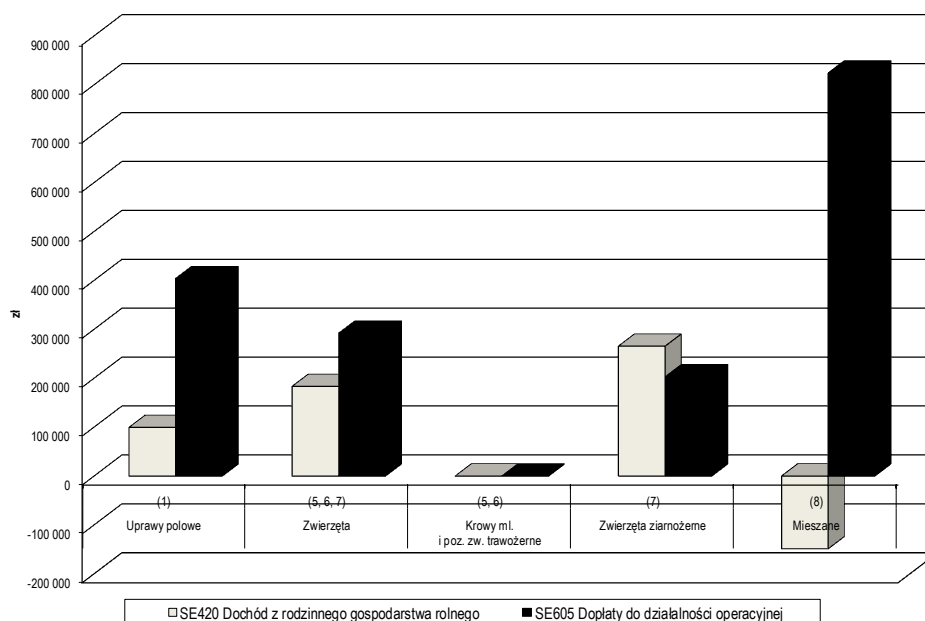

W 2017 roku wszystkie analizowane typy gospodarstw z osobowością prawną wypracowały wyższą wartość dodaną netto na osobę pełnozatrudnioną od przeciętnego, rocznego wynagrodzenia netto w gospodarce narodowej, wynoszącego 34 743 zł/osobę (patrz: Wykres 2.1-22). Najlepsze rezultaty w tym zakresie osiągnęły gospodarstwa z typu uprawy polowe (typ 1), które wypracowały wartość dodaną netto w wysokości 86 267 zł/AWU, co było prawie 2,5-krotnie wyższą wartością niż średnie roczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej. W gospodarstwach z chowem zwierząt (typ 5, 6, 7) wartość wskaźnika WDN/AWU była najniższa i wyniosła 60 055 zł/AWU.

Wykres 2.1-22 Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej według typów rolniczych

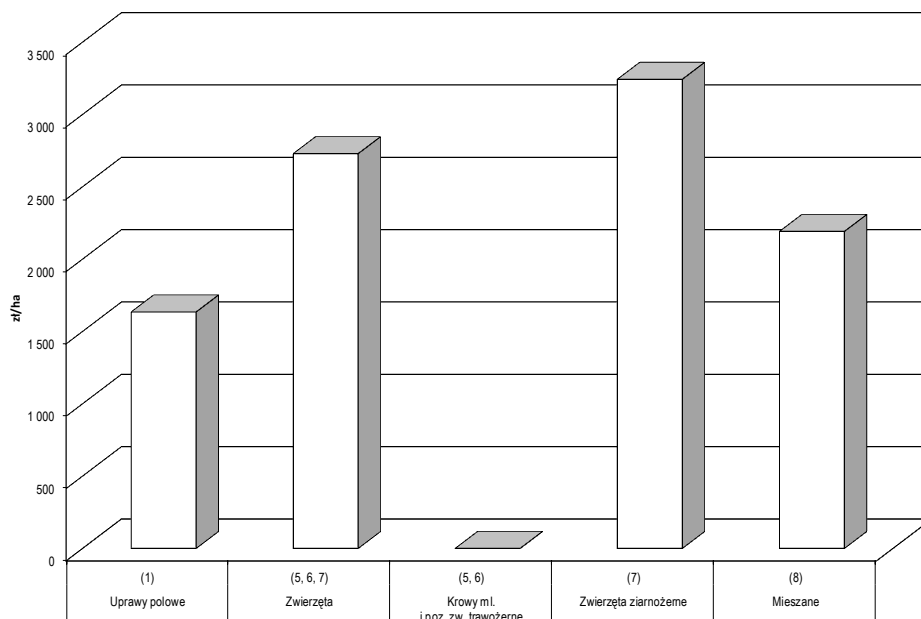
Dopłaty do działalności operacyjnej gospodarstw z osobowością prawną w 2017 r. miały istotny wpływ na osiągnięte wyniki ekonomiczne gospodarstw. W przypadku gospodarstw o mieszanej produkcji roślinnej i zwierzęcej, dopłaty przyczyniły się do znacznego zniwelowania ujemnego dochodu netto, wartość otrzymanych dopłat wyniosła średnio 824 tys. zł na gospodarstwo. W gospodarstwach reprezentujących zwierzęce typy produkcji (typ 5, 6, 7) średnia wartość dopłat była znacząco niższa (patrz: Wykres 2.1-23). Należy zauważyć, iż w gospodarstwach o wydzielonym typie 7 – zwierzęta ziarnożerne – relacja dopłat do dochodu była najkorzystniejsza i dopłaty stanowiły 76 % dochodu. W gospodarstwach specjalizujących się w uprawach polowych dopłaty były 4-krotnie wyższe od dochodu. W Polsce wysokość dopłat jest silnie związana z powierzchnią użytków rolnych, a w porównaniu z innymi typami rolniczymi te ostatnie dysponowały dużymi zasobami UR.

Wykres 2.1-23 Dopłaty do działalności operacyjnej oraz dochód netto z gospodarstwa rolnego według typów rolniczych

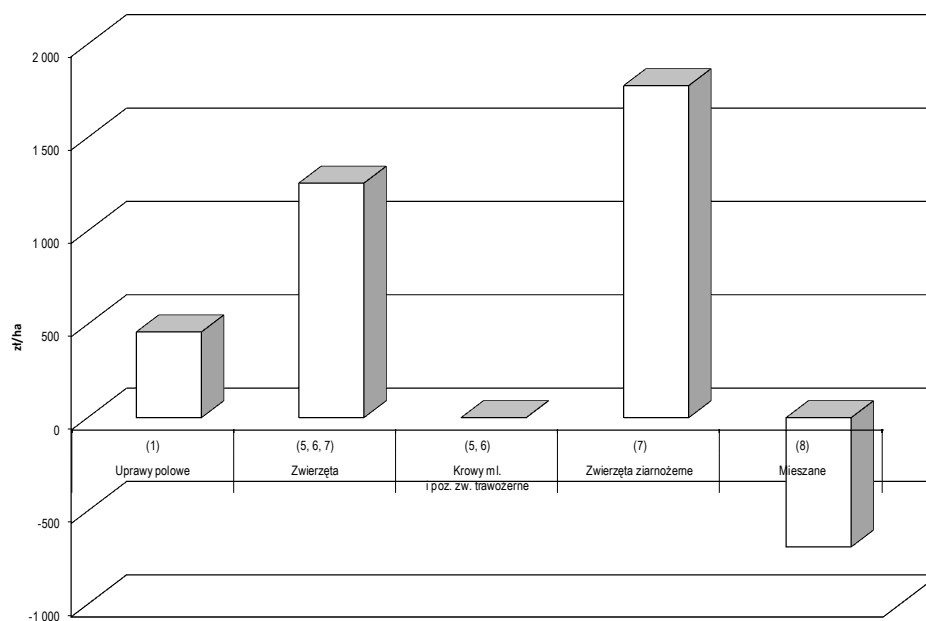
Wartość dodana netto w przeliczeniu na 1 ha powierzchni użytków rolnych zawierała się w przedziale od 1 634 zł w gospodarstwach z uprawami polowymi do 3 243 zł w gospodarstwach wyspecjalizowanych w produkcji zwierząt ziarnożernych (typ 7). W gospodarstwach z produkcją mieszaną wartość dodana netto w przeliczeniu na 1 ha UR była wyższa do wartości osiągniętej przez gospodarstwa z uprawami polowymi i wynosiła 2 191 zł (patrz: Wykres 2.1-24).

Spośród gospodarstw z osobowością prawną, jedyną grupą, która osiągnęła ujemną wartość dochodu netto były gospodarstwa z mieszaną produkcją. Strata ta wyniosła prawie 700 zł/ha. Wartość dochodu w przeliczeniu na jednostkę powierzchni ziemi własnej w pozostałych typach wyniosła od 460 zł/ha w gospodarstwach w typie uprawy polowe do 1 778 zł/ha w gospodarstwach wyspecjalizowanych w chowie zwierząt ziarnożernych (patrz: Wykres 2.1-25).

Wykres 2.1-24 Wartość dodana netto na 1 ha powierzchni użytków rolnych według typów rolniczych

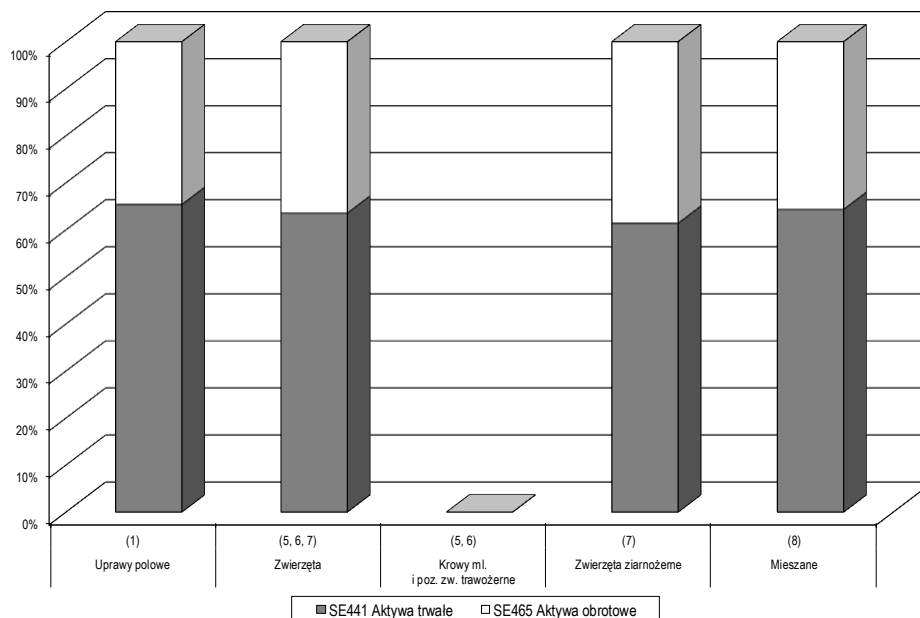
Wykres 2.1-25 Dochód netto z gospodarstwa rolnego na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych według typów rolniczych

Gospodarstwa z osobowością prawną charakteryzowały się stosunkowo korzystną strukturą aktywów. Aktywa trwałe dominowały wprawdzie w ich strukturze (patrz: Wykres 2.1-26), jednak ich udział był znacznie niższy niż w gospodarstwach indywidualnych. Wiązało się to ze znacznym udziałem majątku dzierżawionego w tych gospodarstwach. Struktura majątku powinna więc korzystnie wpływać na efektywność gospodarowania, ponieważ w strukturze aktywów trwałych w gospodarstwach z osobowością prawną mniej jest aktywów zmniejszających tempo krążenia środków

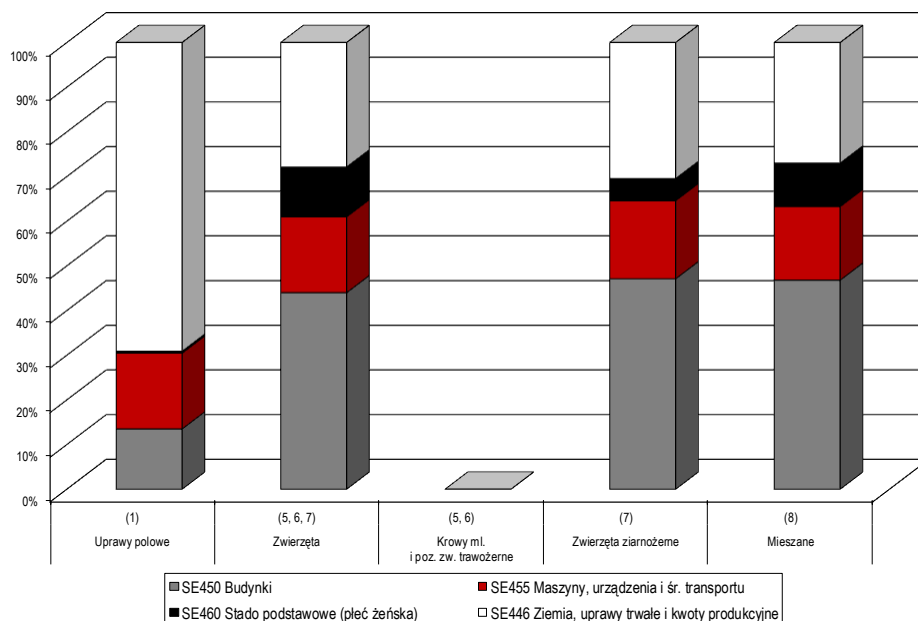
pieniężnych. W analizowanych grupach gospodarstw osób prawnych udział aktywów trwałych w aktywach ogółem mieścił się w przedziale od 61% do 65%.

Wykres 2.1-26 Struktura aktywów w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

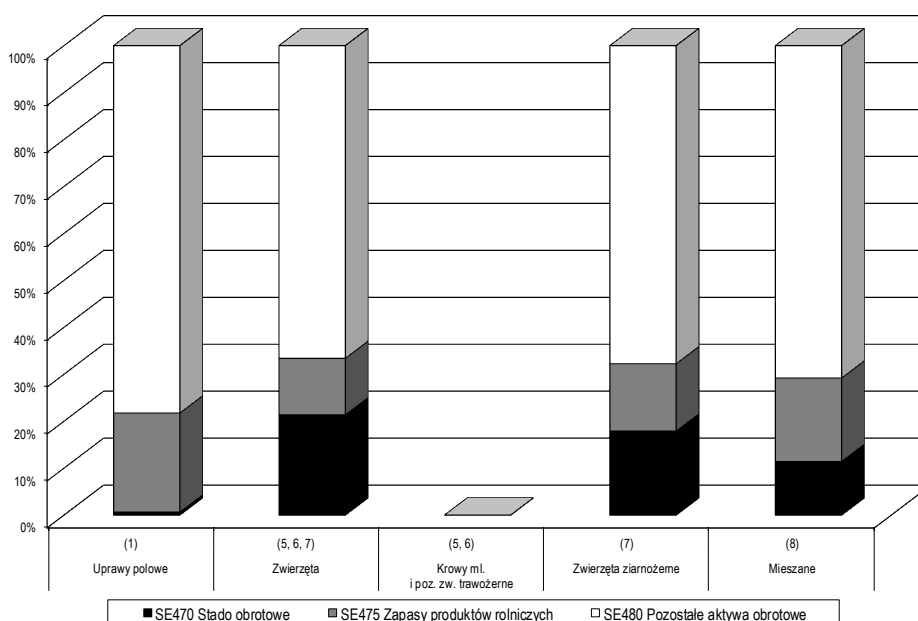
Struktura środków trwałych w gospodarstwach z osobowością prawną w 2017 r. była zgodna z charakterem prowadzonej produkcji (patrz: Wykres 2.1-27). Gospodarstwa wyspecjalizowane w uprawach polowych, adekwatnie do prowadzonej produkcji, charakteryzowały się najwyższym udziałem wartości ziemi w strukturze środków trwałych (ponad 69%) i niewielkim, 13% udziałem budynków. W pozostałych grupach gospodarstw, najwyższy udział w strukturze aktywów trwałych stanowiła wartość budynków. Trzecim składnikiem pod względem udziału w środkach trwałych były maszyny, urządzenia i środki transportowe (od 16% do 17% w analizowanych typach). Udział wartości zwierząt stada podstawowego we wszystkich typach był najniższy w strukturze aktywów, przy czym w gospodarstwach mieszanych i w gospodarstwach ze zwierzętami było to około 5-11%, podczas gdy w grupie jednostek wyspecjalizowanych w uprawach polowych wartość zwierząt stada podstawowego stanowiła zaledwie 0,4% aktywów trwałych.

Wykres 2.1-27 Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

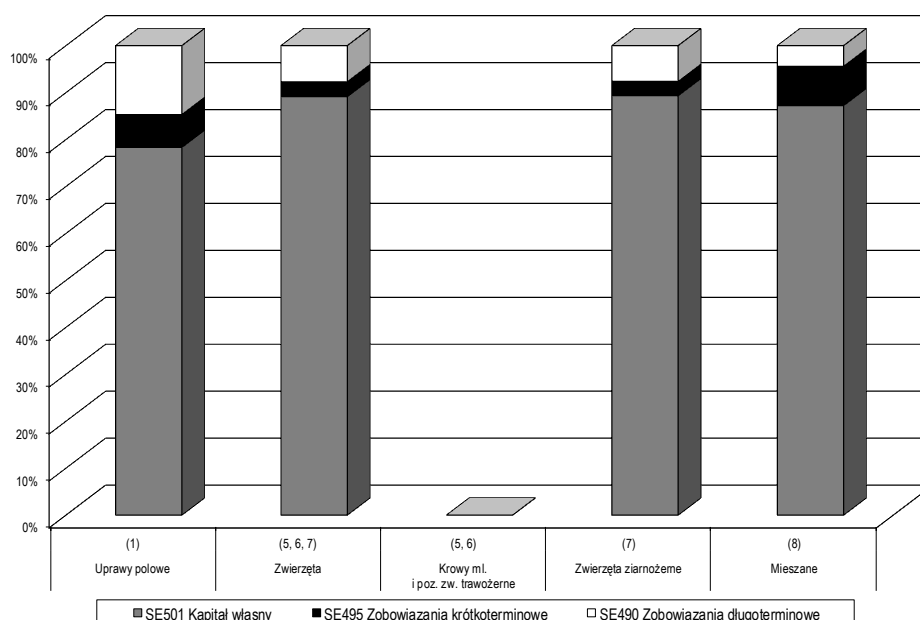
W strukturze środków obrotowych gospodarstw z osobowością prawną najwyższy udział miały pozostałe aktywa, na które składały się między innymi: wartość upraw na pniu (wycenione oziminy w polu), należności za sprzedane płody rolne i środki pieniężne. Relacja pozostałych aktywów obrotowych do ogółu aktywów obrotowych wynosiła odpowiednio od 67% w gospodarstwach wyspecjalizowanych w chowie zwierząt (typ 5, 6, 7) do 78% w gospodarstwach o typie uprawy polowe (patrz: Wykres 2.1-28).

Wykres 2.1-28 Struktura aktywów obrotowych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

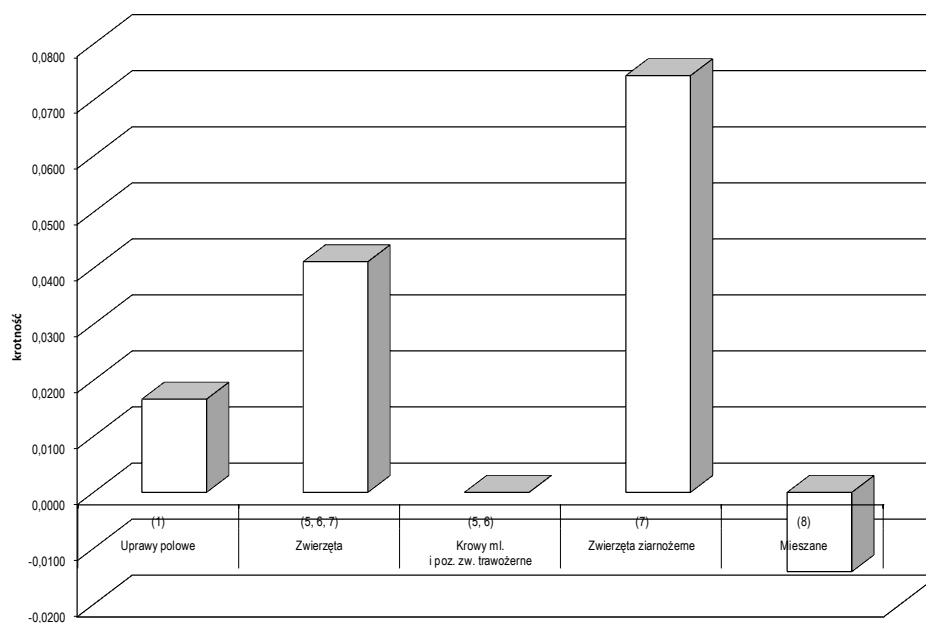
Aktywa gospodarstw finansowane były głównie kapitałem własnym (patrz: Wykres 2.1-29). W zależności od analizowanego typu rolniczego udział tego kapitału w strukturze pasywów zawierał się między 78% a 89%. Kapitałem obcym w największym stopniu wspomagane były gospodarstwa z uprawami polowymi. W gospodarstwach tych zobowiązania długo- i krótkoterminowe stanowiły 22% ogółu źródeł finansowania działalności przedsiębiorstw, podczas gdy w grupie gospodarstw z produkcją mieszaną kapitał obcy stanowił 13% struktury pasywów. Struktura samych zobowiązań była najkorzystniejsza w gospodarstwach wyspecjalizowanych w chowie zwierząt ziarnożernych, ponieważ gospodarstwa te w większym stopniu korzystały z kredytów długookresowych (71% całości zobowiązań) najczęściej zaciąganych na realizację inwestycji, od mniej korzystnych – ze względu na wysokie odsetki i krótki okres spłaty – kredytów krótkookresowych zaciąganych na dofinansowanie działalności operacyjnej.

Wykres 2.1-29 Struktura pasywów w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych

Wykres 2.1-30 informuje o efektywności środków należących do składników majątkowych gospodarstw z osobowością prawną. Prawie wszystkie analizowane grupy gospodarstw (oprócz gospodarstw z produkcją mieszaną) uzyskały zwrot środków ulokowanych w majątku gospodarstwa, ponieważ saldo przepływu środków pieniężnych (2) było dodatnie.

Wykres 2.1-30 Relacja przepływów pieniężnych (2) do aktywów ogółem według typów rolniczych

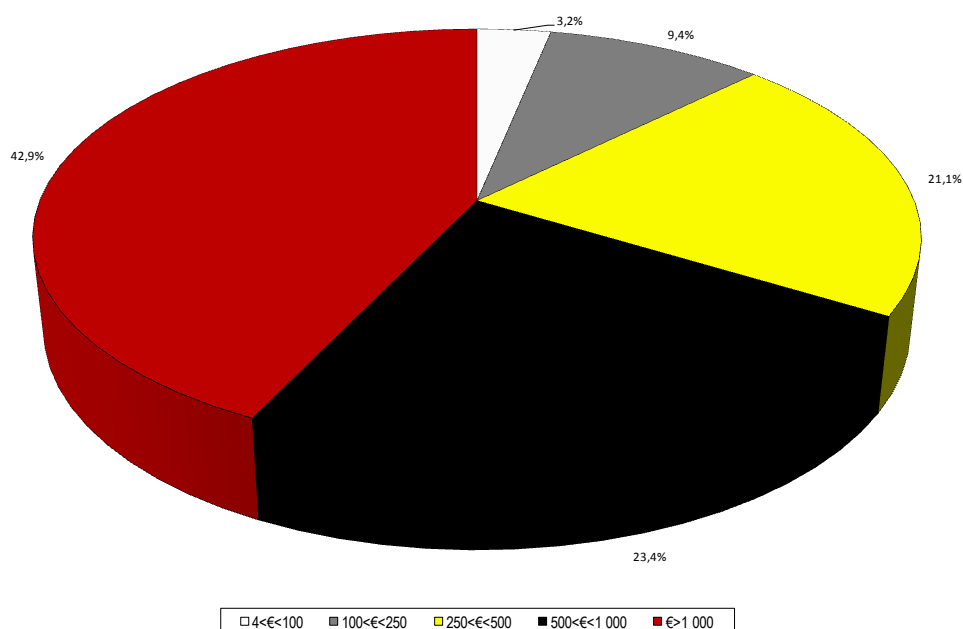

2.2. Wyniki Standardowe według klas wielkości ekonomicznej

2.2.1. Potencjał produkcyjny gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej

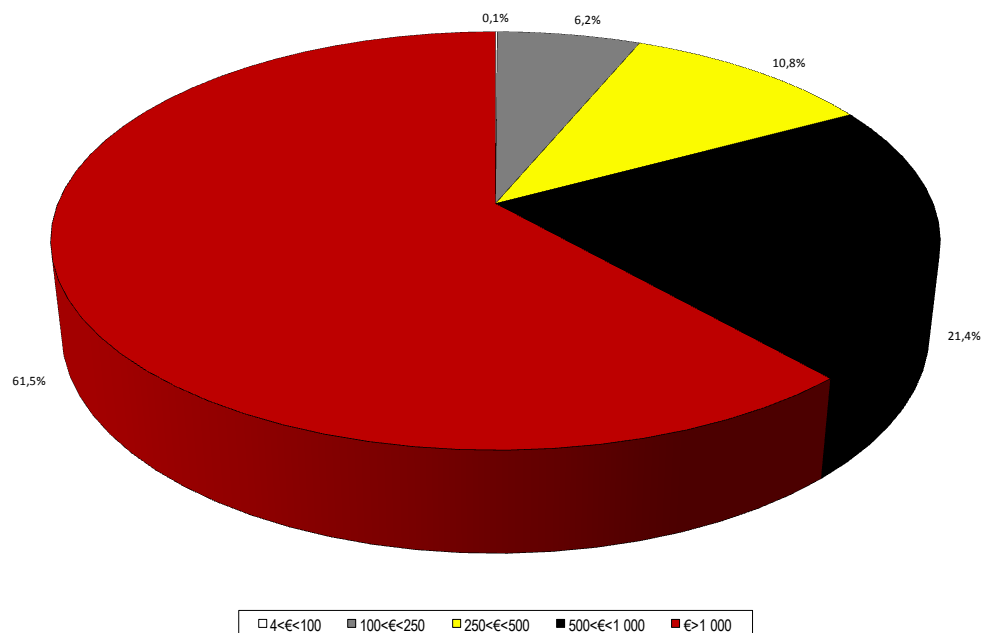
Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO zajmowały około 43% całego areálu ziemi znajdującego się w użytkowaniu gospodarstw z pola obserwacji gospodarstw posiadających osobowość prawną. Zasoby ziemi użytkowanej w gospodarstwach od 250 do 500 tys. euro SO oraz od 500 do 1 000 tys. euro SO były na zbliżonym poziomie i stanowiły odpowiednio: 21,1% oraz 23,4% ogółu. Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 4 do 100 tys. euro SO prowadziły swoją działalność na powierzchni stanowiącej zaledwie 3,2% użytków rolnych ogółu (patrz: Wykres 2.2-1).

Wykres 2.2-1 Zasoby ziemi w gospodarstwach rolnych z pola obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej

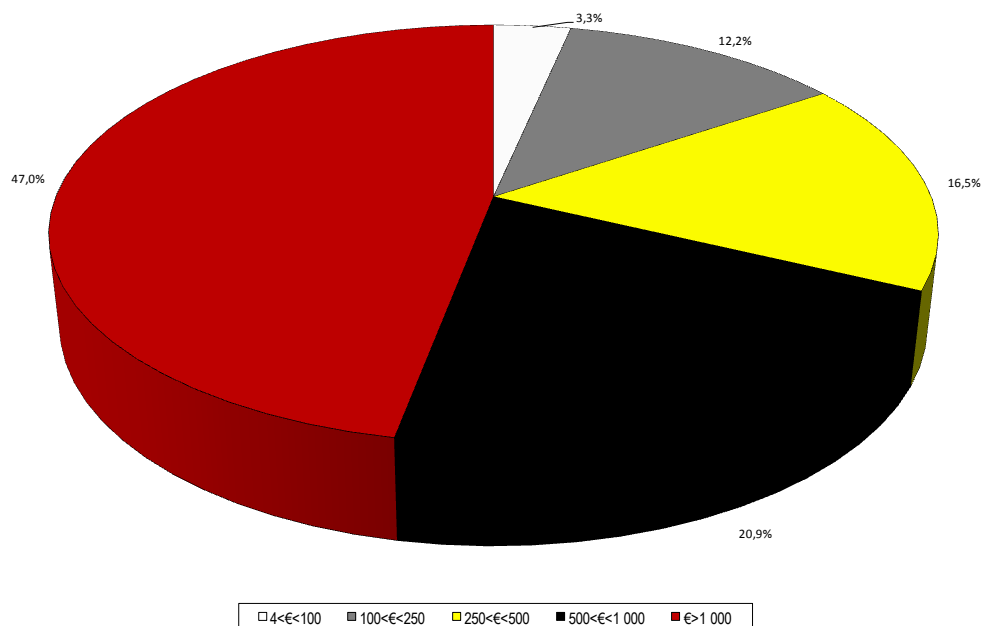
Rozkład pogłównia zwierząt, wyrażony w jednostkach przeliczeniowych LU, wskazuje na zdecydowaną przewagę gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO, w których skoncentrowane było około 62% pogłównia. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO oraz od 250 do 500 tys. euro SO udział pogłównia był na zbliżonym poziomie i wynosił odpowiednio: 6,2% oraz 10,8% pogłównia wszystkich zwierząt (patrz: Wykres 2.2-2).

Wykres 2.2-2 **Pogłowie zwierząt w polu obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej (w jednostkach przeliczeniowych LU)**

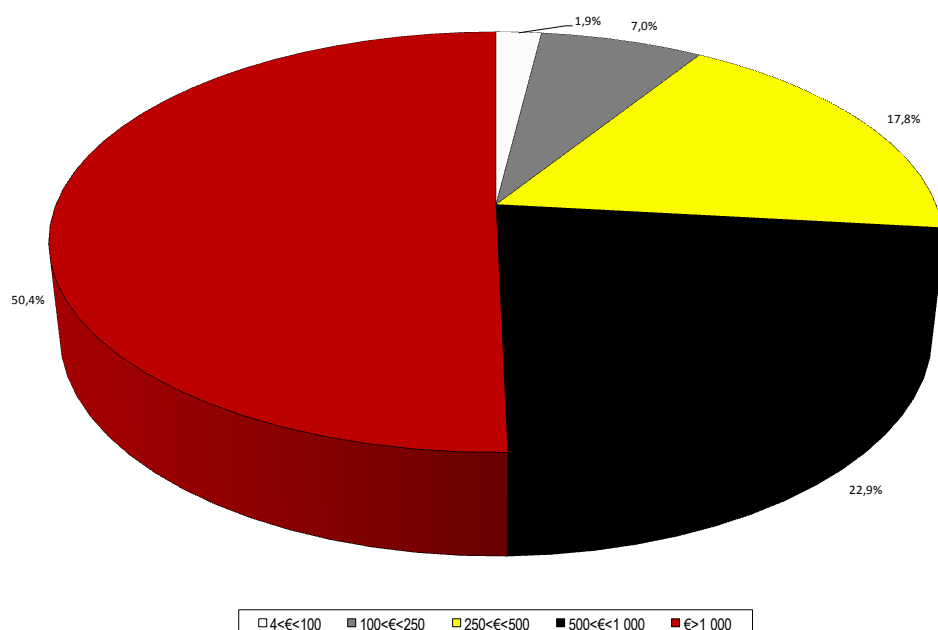
W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO nakłady pracy stanowiły 47% ogółu, zaś w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO zaledwie 12%. Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO kumulowały 20,9% nakładów pracy i miały większy udział niż grupa gospodarstw o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO (16,5%). W grupie najliczniej reprezentowanych gospodarstw z osobowością prawną (gospodarstwa o wielkości ekonomicznej o od 4 do 1 00 tys. euro SO) nakłady pracy stanowiły zaledwie 3,3% (patrz: Wykres 2.2-3).

Wykres 2.2-3 Nakłady pracy w polu obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej (w osobach przeliczeniowych AWU)

Udział poszczególnych grup gospodarstw w wartości obliczonej Standardowej Produkcji (SO) różnił się od ich udziału w ogólnej liczbie gospodarstw. Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO wytworzyły ponad 50% wartości Standardowej Produkcji, podczas gdy w gospodarstwach najstarszych pod względem siły ekonomicznej udział wytworzonej wartości Standardowej Produkcji był na poziomie 1,9% (patrz: Wykres 2.2-4).

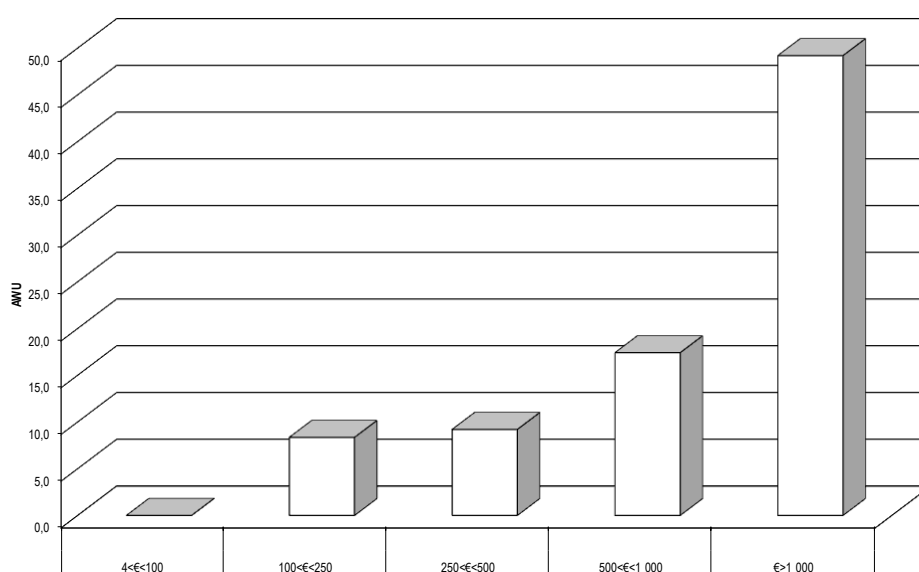
Wykres 2.2-4 Wartość Standardowej Produkcji dla pola obserwacji Polskiego FADN według klas wielkości ekonomicznej

2.2.2. Wyniki działalności gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej

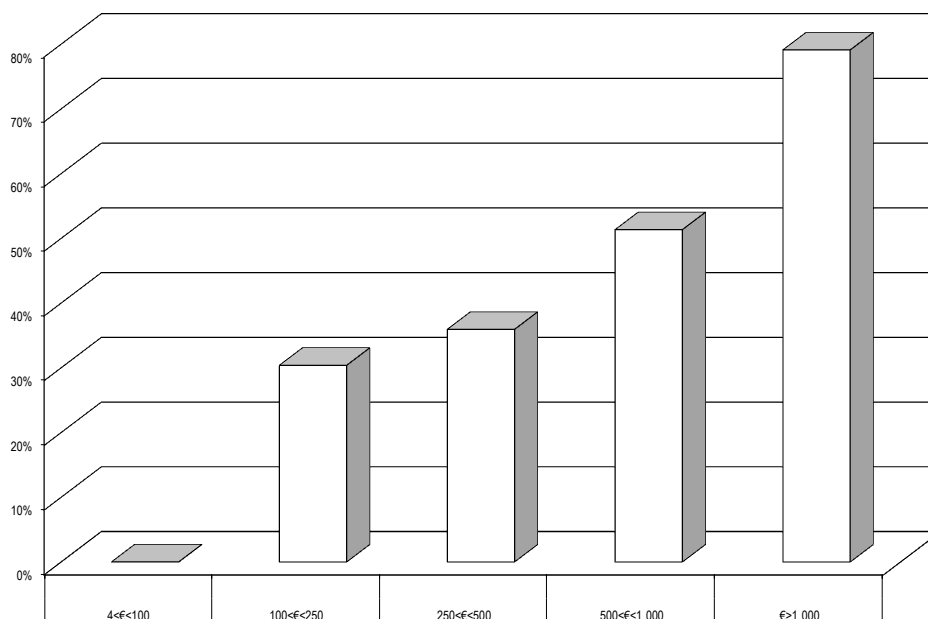
W gospodarstwach z osobowością prawną zatrudniani byli wyłącznie pracownicy najemni. Wielkość nakładów pracy wzrastała wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej. W gospodarstwach największych, o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO nakłady pracy wynosiły średnio 49 AWU na gospodarstwo i były niemalże 6 razy wyższe niż w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO. Ze względu na status gospodarstw z osobowością prawną, nie ponosiły one nakładów pracy własnej (patrz: Wykres 2.2-5).

Wykres 2.2-5 Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na gospodarstwo według klas wielkości ekonomicznej

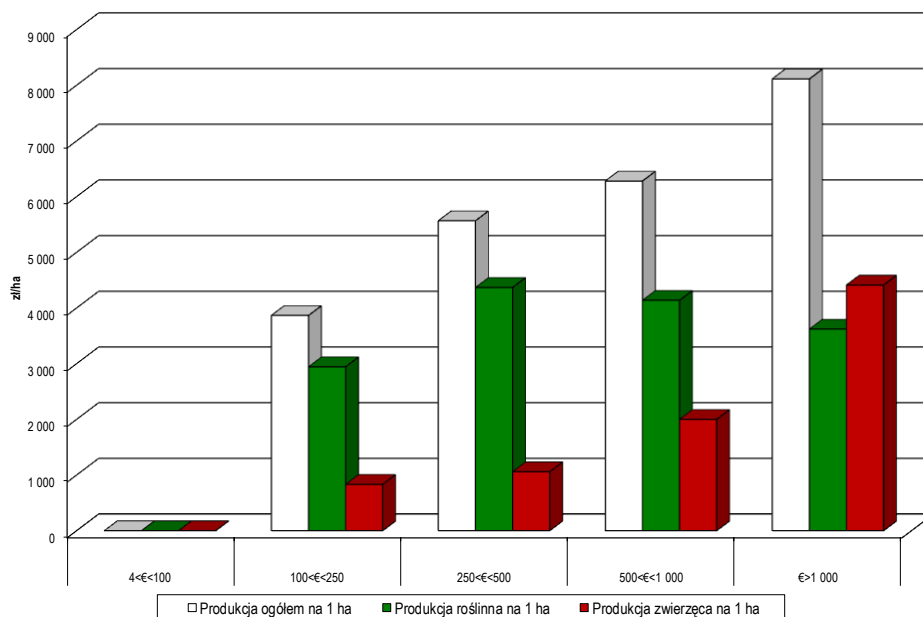
Pod względem struktury własnościowej użytkowanej ziemi, w gospodarstwach z osobowością prawną bardzo duży udział zajmuje ziemia dodzierżawiona. Najwyższy udział dodzierżawionych użytków rolnych odnotowano w grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO. Gospodarstwa te dodzierżawiały prawie 80% użytków rolnych. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO udział ziemi dodzierżawianej w strukturze użytkowanej ziemi był najniższy i wynosił około 31% (patrz: Wykres 2.2-6).

Wykres 2.2-6 Udział dodzierżawionych użytków rolnych w całkowitej powierzchni użytków rolnych gospodarstwa według klas wielkości ekonomicznej

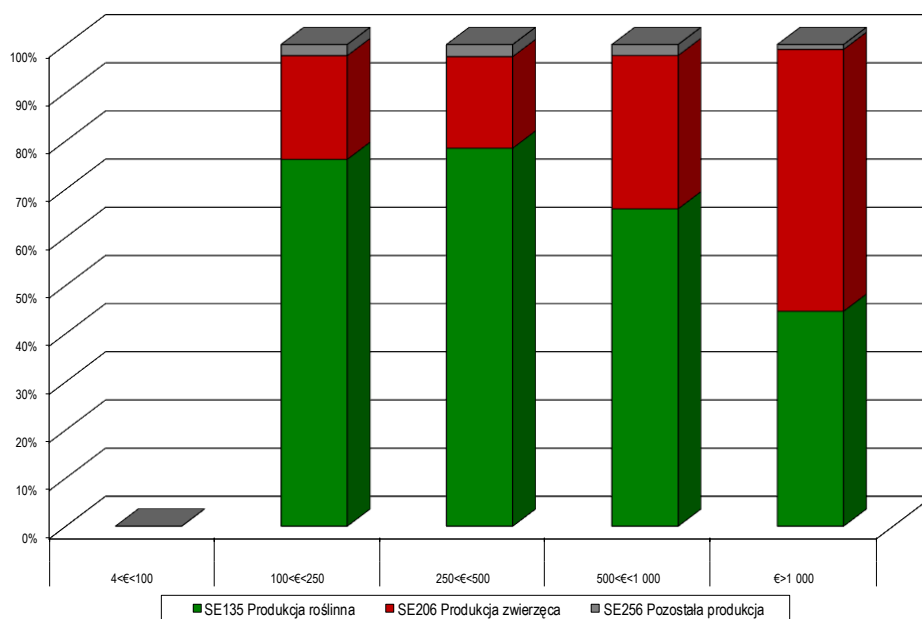
W 2017 roku produktywność ziemi mierzona wartością produkcji ogółem na 1 ha użytków rolnych wzrastała wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej gospodarstw. W przypadku produkcji roślinnej przeliczonej na 1 ha UR najlepsze wyniki osiągnęły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO oraz od 500 do 1 000 tys. euro SO (odpowiednio: 4 368 zł; 4 137 zł), zaś najgorsze gospodarstwa od 100 do 250 tys. euro SO (2 943 zł). Co ciekawe, różnice w produkcji roślinnej przeliczonej na 1 ha użytków rolnych we wszystkich grupach gospodarstw nie były tak duże, jak różnice w poziomie produkcji zwierzęcej przeliczonej na 1 ha użytków rolnych. Wartość produkcji zwierzęcej na 1 ha w gospodarstwach największych (powyżej 1 000 tys. euro SO), kształtowała się na poziomie 4 411 zł i była ponad pięciokrotnie wyższa od wytworzonej przez gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO (640 zł) (patrz: Wykres 2.2-7).

Wykres 2.2-7 Produkcja na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

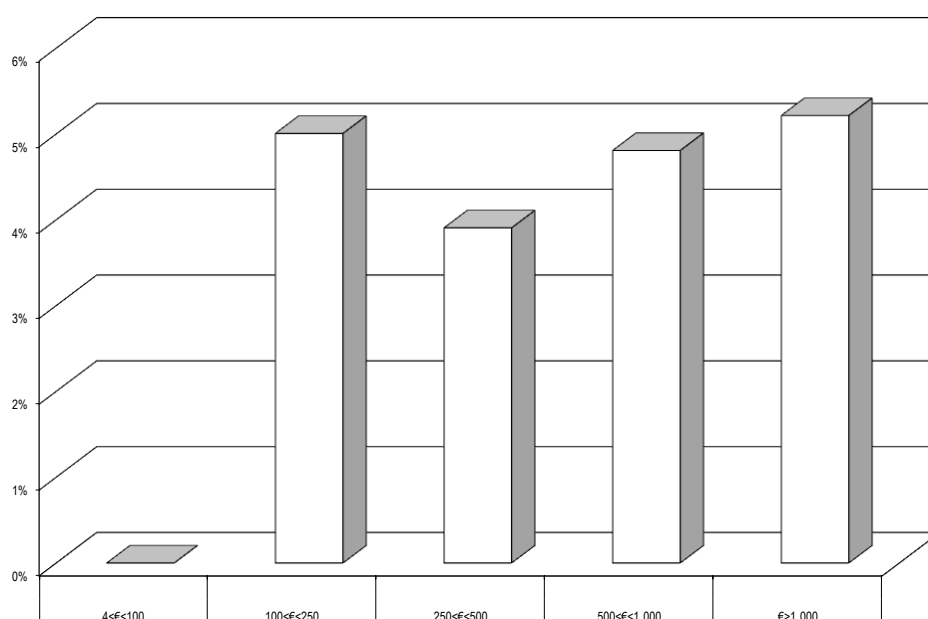
W strukturze produkcji w klasach wielkości ekonomicznej do 1 000 tys. euro SO zdecydowanie przeważała produkcja roślinna. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO proporcje między wartością produkcji roślinnej i zwierzęcej rozkładały się niemalże równomiernie. We wszystkich badanych grupach gospodarstw pozostała produkcja miała marginalne znaczenie w strukturze produkcji ogółem (patrz: Wykres 2.2-8).

Wykres 2.2-8 Struktura produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej

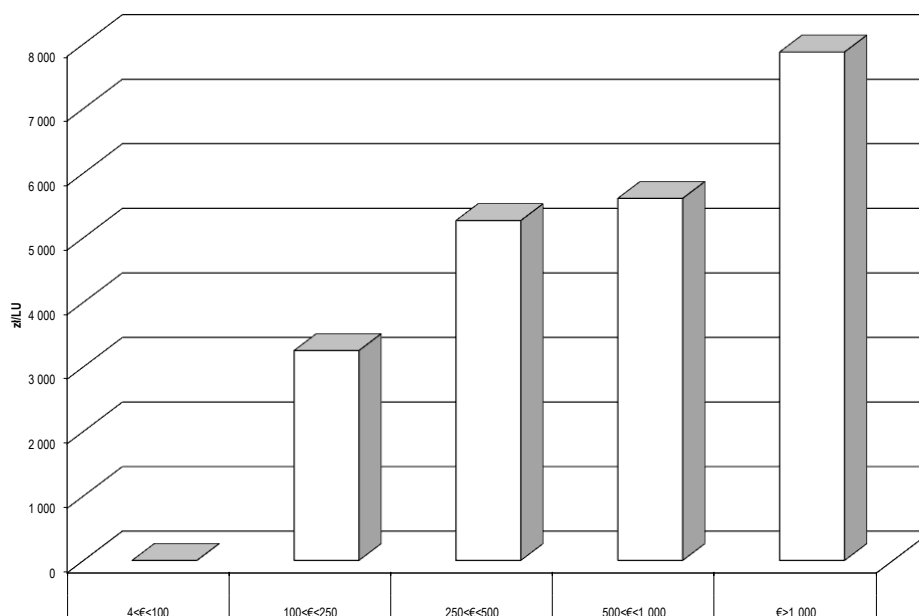
Tylko niewielka część wytworzonej produkcji ogółem w gospodarstwach z osobowością prawną, wchodziła ponownie do gospodarstwa jako produkty własne zużyte w procesie produkcyjnym. W największym stopniu zużywano produkty własne na siew i paszę w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO oraz od 100 do 250 tys. euro SO, w których w obrocie wewnętrznym wykorzystano odpowiednio 5,21% oraz 5% wytworzonej produkcji. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO zużycie produktów własnych było na najniższym poziomie i wynosiło około 4% (patrz: Wykres 2.2-9). Należy jednak mieć na uwadze, że zgodnie z metodologią zbierania danych FADN, nie jest rejestrowane zużycie wewnętrzne roślin pastewnych.

Wykres 2.2-9 Udział zużycia wewnętrznego w produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej

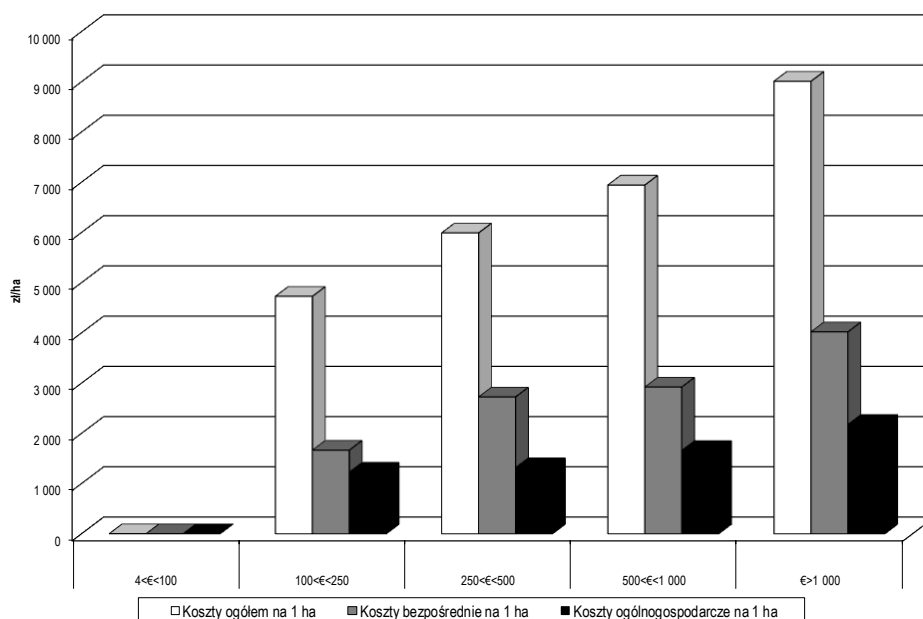

Analizując wartość produkcji zwierzęcej na 1 sztukę przeliczeniową zwierząt (LU) można zauważyć tendencję wzrostową wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej (patrz: Wykres 2.2-10). W gospodarstwach od 100 do 250 tys. euro SO produktywność zwierząt była na najniższym poziomie i wynosiła 3 249 zł/LU. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO produktywność zwierząt była najwyższa (7 874 zł/LU).

Wykres 2.2-10 Produkcja zwierzęca na 1 LU według klas wielkości ekonomicznej

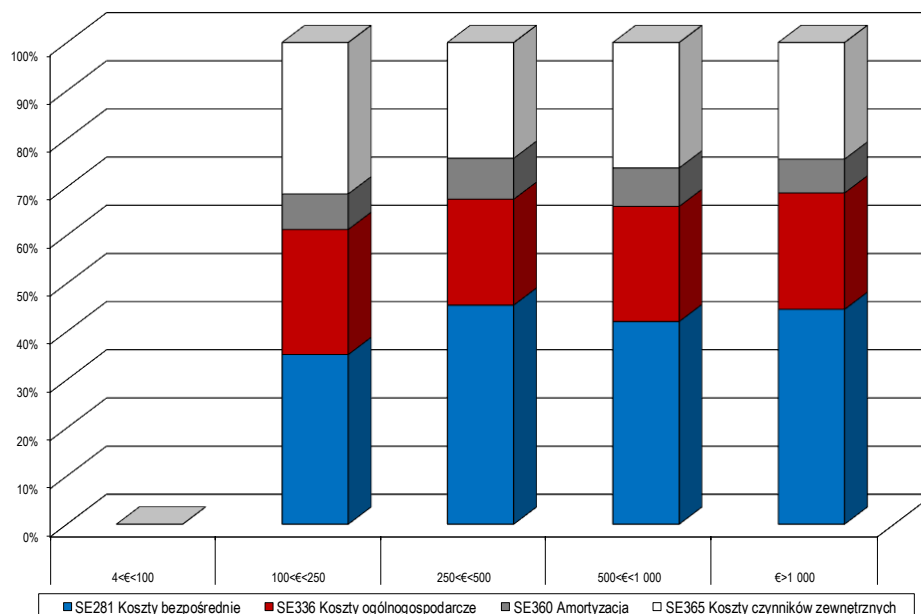

Analizowana produktywność ziemi powiązana jest z poziomem kosztów ponoszonych przez gospodarstwa. W przypadku analizowanego zbioru gospodarstw poziom ponoszonych kosztów na 1 ha użytków rolnych zwiększał się wraz ze wzrostem klasy wielkości ekonomicznej (patrz: Wykres 2.2-11). Proporcjonalnie do przyrostu kosztów ogółem na 1 ha UR, zwiększały się także koszty bezpośrednie, które są głównym czynnikiem wzrostu produktywności ziemi. Najniższy poziom kosztów ogólnogospodarczych był w gospodarstwach od 100 do 250 tys. euro SO (1 228 zł/ha), a najwyższy w gospodarstwach powyżej 1 000 tys. euro SO (2 177 zł/ha).

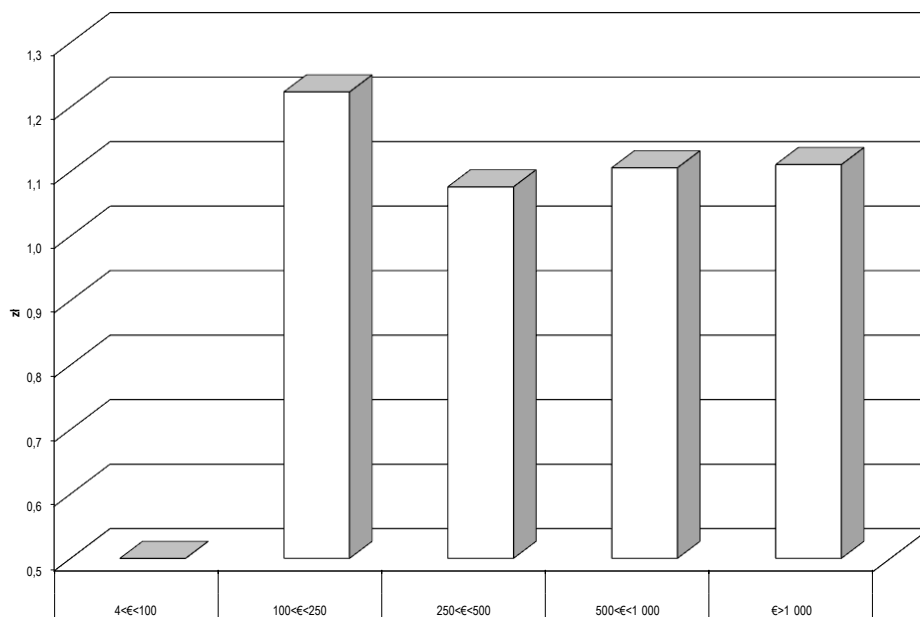
Wykres 2.2-11 Koszty produkcji na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

Struktura kosztów ogółem w omawianych grupach gospodarstw była podobna (patrz: Wykres 2.2-12). Koszty bezpośrednie będące największą grupą stanowiły w tych gospodarstwach od 35% do 45% kosztów ogółem. Koszty ogólnogospodarcze kształtowały się niemalże na takim samym poziomie we wszystkich grupach gospodarstw i stanowiły od 22% do 26%. Koszty czynników zewnętrznych stanowiły od 24% do 31% kosztów ogółem w zależności od badanej grupy gospodarstw. Najniższy udział w analizowanej strukturze kosztów miał koszt amortyzacji, stanowiący od 7% do 8% kosztów ogółem we wszystkich badanych grupach gospodarstw. Można zatem stwierdzić, że w 2017 roku struktura kosztów ogółem we wszystkich grupach wydzielonych według wielkości ekonomicznej była dość zbliżona.

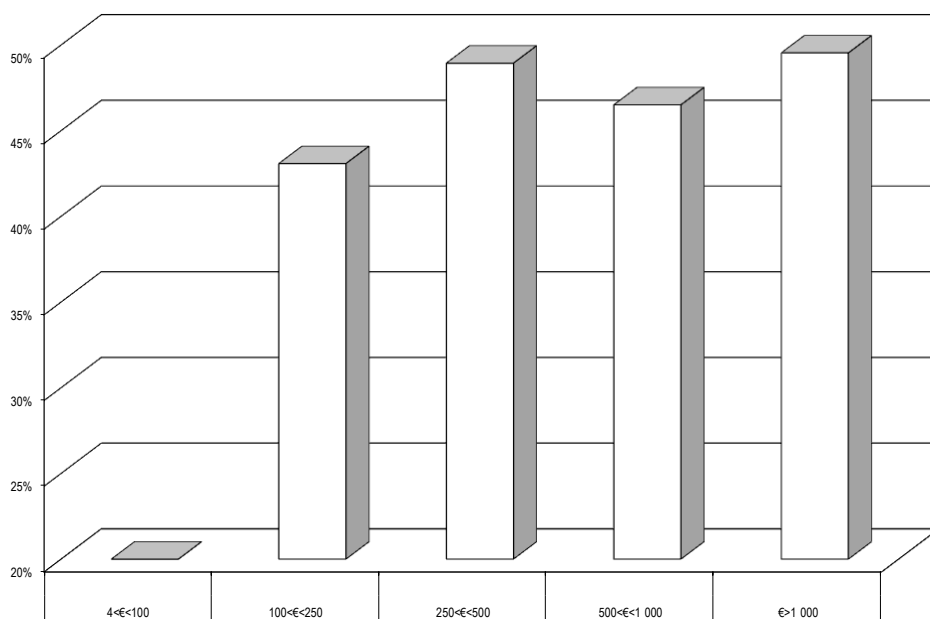
Wykres 2.2-12 Struktura kosztów ogółem według klas wielkości ekonomicznej

Efektywność produkcji mierzona stosunkiem poniesionych kosztów ogółem do wytworzonej produkcji ogółem była większa od jedności we wszystkich badanych grupach gospodarstw, co oznacza, że poniesione koszty były wyższe od wytworzonej wartości produkcji. Spośród badanej grupy, bardziej efektywne okazały się gospodarstwa z grup od 250 tys. euro SO, jednak również w tych gospodarstwach wartość wytworzonej produkcji nie pokrywała w pełni poniesionych kosztów na jej wytworzenie. Najniższy poziom efektywności zaobserwowano w gospodarstwach z przedziału od 100 do 250 tys. euro SO, w których na wytworzenie 1 zł wartości produkcji poniesiono 1,22 zł kosztów (patrz: Wykres 2.2-13).

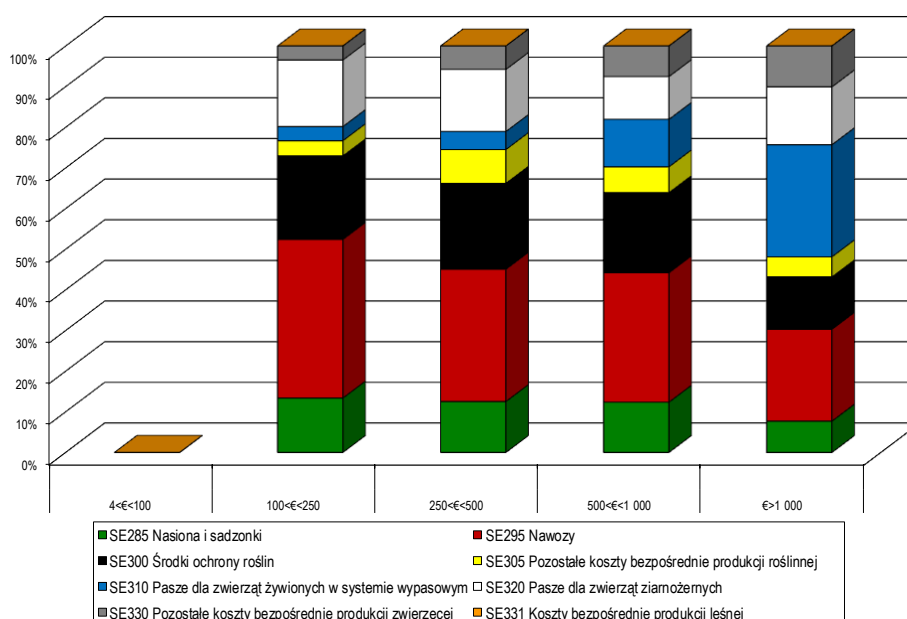
Wykres 2.2-13 Koszt wytworzenia 1 zł produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej

Udział kosztów bezpośrednich w wartości wytworzonej produkcji w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO oraz w gospodarstwach powyżej 1 000 tys. euro SO był najwyższy i wynosił odpowiednio: 49% i 50%. W grupach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO relacja kosztów bezpośrednich do wartości produkcji ogółem była najniższa i wynosiła około 43% (patrz: Wykres 2.2-14).

Wykres 2.2-14 Relacja kosztów bezpośrednich do produkcji ogółem według klas wielkości ekonomicznej

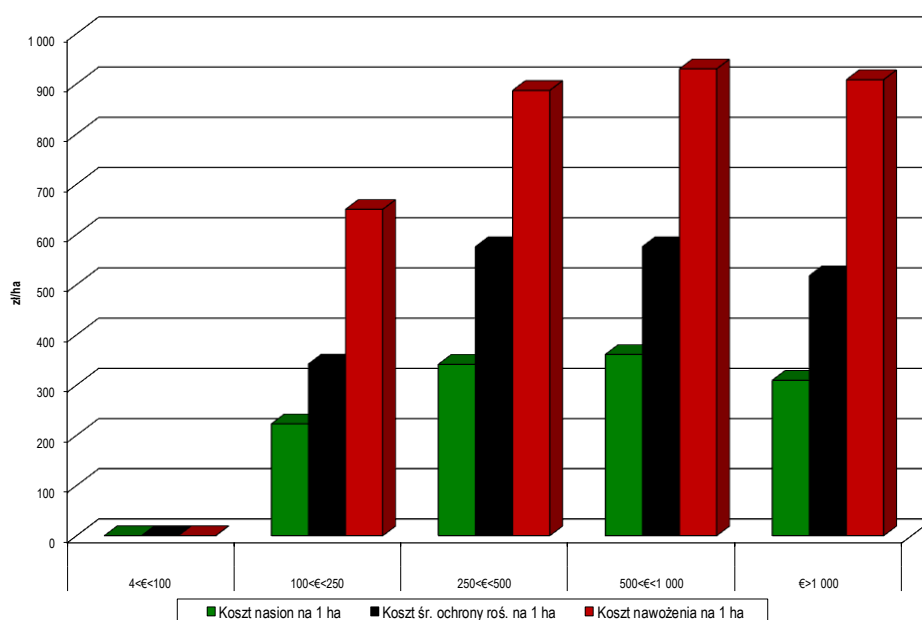
Ciekawych spostrzeżeń dostarcza analiza kosztów bezpośrednich w zależności od wielkości ekonomicznej badanych obiektów (patrz: Wykres 2.2-15). W grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO najważniejszą pozycją w kosztach bezpośrednich produkcji roślinnej były koszty nawożenia oraz koszty pasz dla zwierząt żywionych w systemie wypasowym. Jednak najwyższy udział nawozów w strukturze kosztów bezpośrednich wystąpił w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO i wynosił 39%. Istotne różnice wystąpiły w strukturze kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej. Koszty związane z chowem zwierząt żywionych w systemie wypasowym, które w grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO stanowiły 28% kosztów bezpośrednich ogółem w pozostałych gospodarstwach stanowiły od 3% do 12%. Najwyższy udział kosztów pasz dla zwierząt ziarnożernych w strukturze kosztów bezpośrednich odnotowano w grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO (16%). W gospodarstwach z najwyższej klasy wielkości ekonomicznej (powyżej 1 000 tys. euro SO) udział pozostałych kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej w całkowitych kosztach bezpośrednich produkcji wyniósł 10%, a w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO udział ten był na poziomie 3%.

Wykres 2.2-15 Struktura kosztów bezpośrednich według klas wielkości ekonomicznej

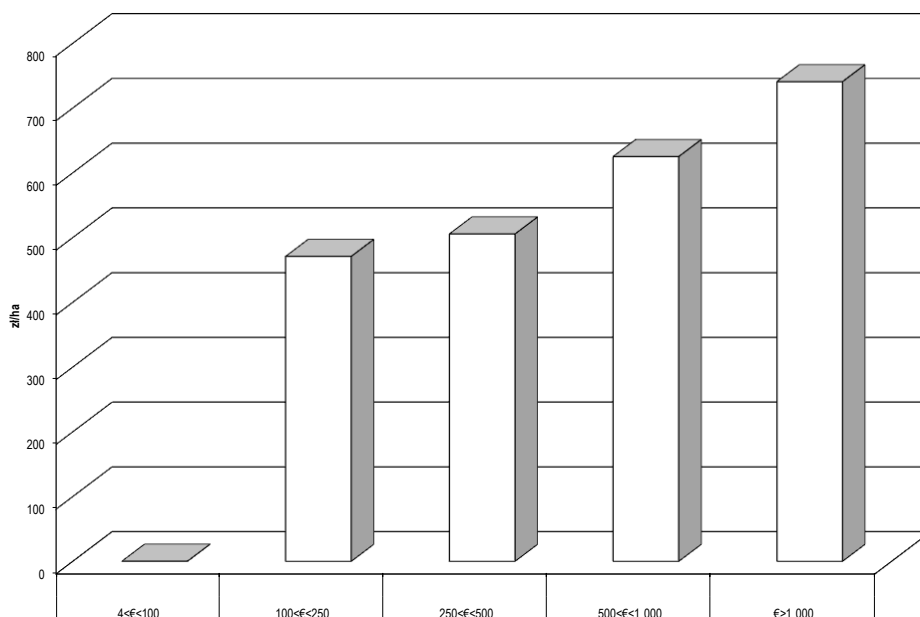
W 2017 r. gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO poniosły najwyższe koszty nawożenia wynoszące około 930 zł/ha użytków rolnych, które były o około 280 zł/ha większe od najniższych kosztów poniesionych przez gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO. Również koszty środków ochrony roślin były najniższe w gospodarstwach od 100 do 250 tys. euro SO i wynosiły 342 zł/ha. Były one o 233 zł/ha niższe niż w gospodarstwach, które wykazały się najwyższymi kosztami środków ochrony roślin (od 500 do 1 000 tys. euro SO). W tej grupie gospodarstw odnotowano również najwyższy koszt nasion i sadzonek na 1 ha (361 zł/ha), zaś najniższy w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO (223 zł/ha) (patrz: Wykres 2.2-16).

Wykres 2.2-16 Koszty nasion, środków ochrony roślin i nawożenia na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

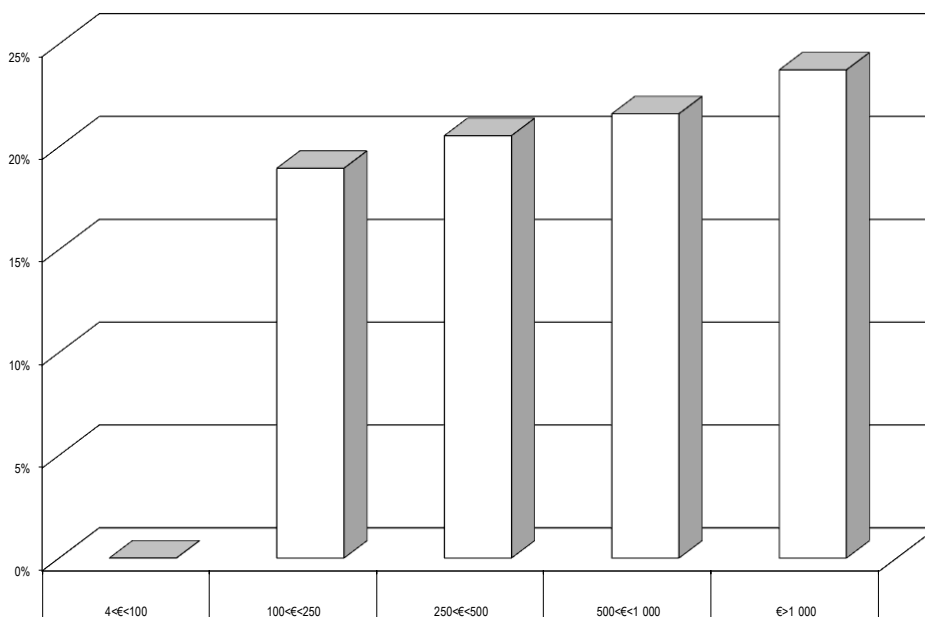
Energochłonność w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO oraz od 250 do 500 tys. euro SO była na zbliżonym poziomie i wynosiła odpowiednio: 471 zł/ha UR i 505 zł/ha UR. Najwyższe koszty paliw i energii ponosiły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO, w których wynosiły one 741 zł/ha UR, co było konsekwencją intensywnej produkcji realizowanej w tych gospodarstwach. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO poniesione koszty paliw i energii kształtowały się na poziomie 625 zł/ha UR (patrz: Wykres 2.2-17).

Wykres 2.2-17 Koszty energii elektrycznej i paliw na 1 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

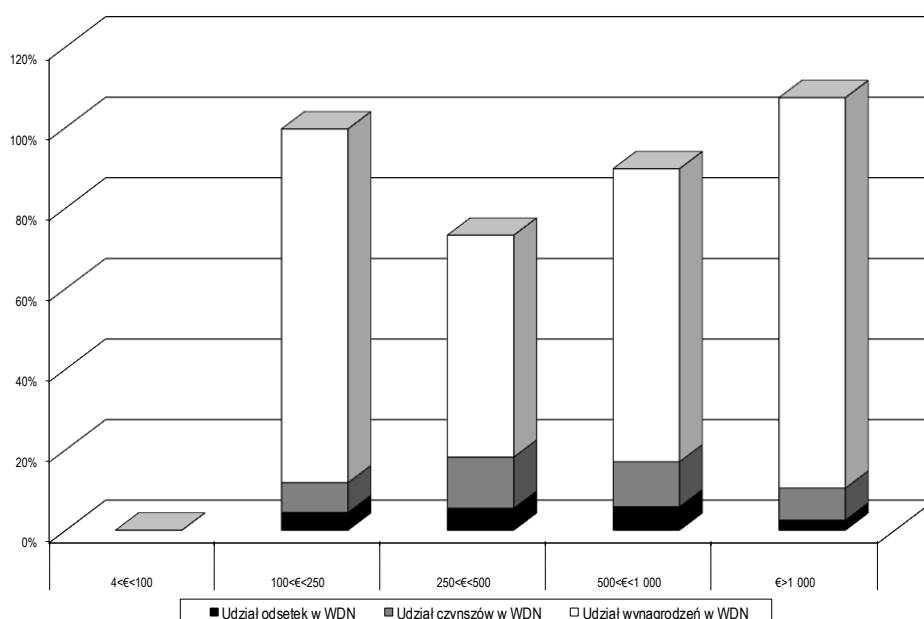
Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto rósł wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej (patrz: Wykres 2.2-18). Najwyższy udział amortyzacji w wartości dodanej brutto wystąpił w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO i wynosił on 24%. Z kolei w grupie gospodarstw o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO udział ten wynosił około 19%.

Wykres 2.2-18 Udział amortyzacji w wartości dodanej brutto według klas wielkości ekonomicznej

Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto informuje jaka jej część potrzebna była na pokrycie tego rodzaju kosztów⁵. Gospodarstwa osób prawnych charakteryzują wysokie koszty czynników zewnętrznych, w których wynagrodzenia stanowią dominującą pozycję. Najwyższy udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto miały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO (107%), co oznacza, że wypracowana nadwyżka nie wystarczała do pokrycia tych kosztów. Najkorzystniejsze relacje kosztów czynników zewnętrznych do wartości dodanej netto miały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO (73%) (patrz: Wykres 2.2-19).

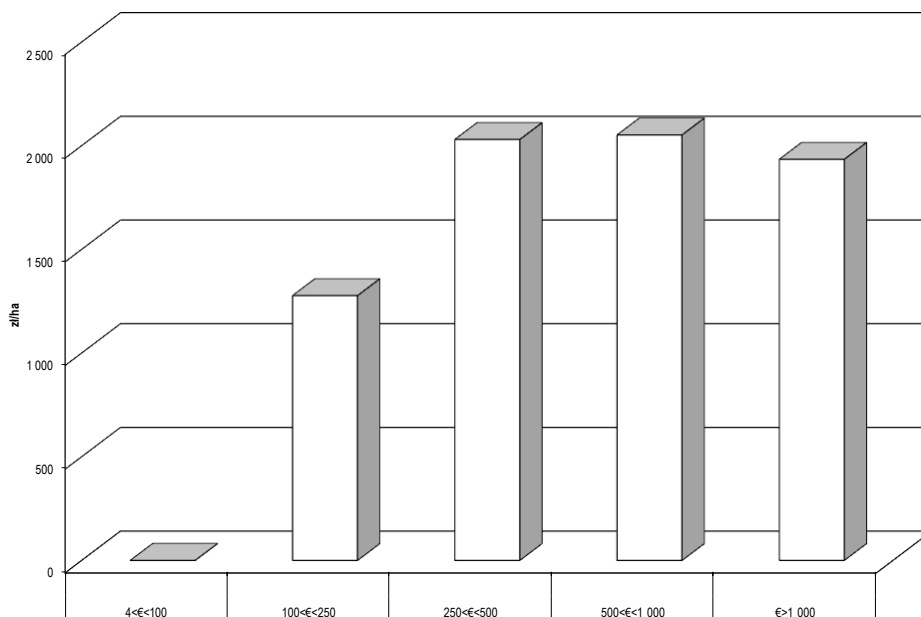
Wykres 2.2-19 Udział kosztów czynników zewnętrznych w wartości dodanej netto według klas wielkości ekonomicznej

W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 1 000 tys. euro SO wartość kosztów bezpośrednich produkcji roślinnej na 1 ha kształtowała się na zbliżonym poziomie i wynosiła od 2 030 zł/ha do 2 052 zł/ha. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO koszty te były o 657 zł/ha niższe od poniesionych przez gospodarstwa o największej wielkości ekonomicznej (patrz: Wykres 2.2-20). Zmienność intensywności produkcji uwarunkowana kosztami bezpośrednimi przełożyła się na efekty produkcyjne z uprawy roślin (patrz: Wykres 2.2-7).

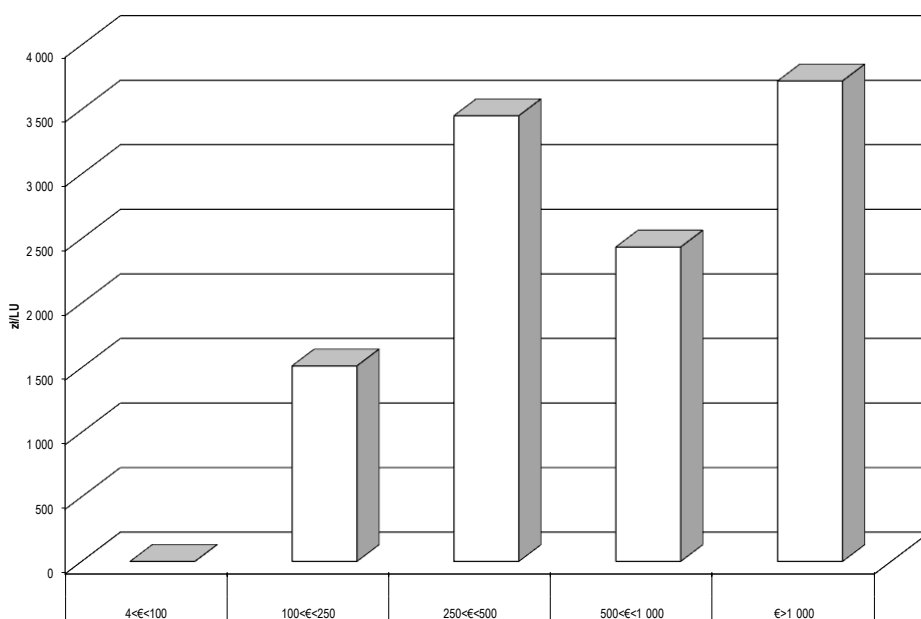
⁵ Koszty czynników zewnętrznych obejmują: wynagrodzenia, czynsze i odsetki.

Wykres 2.2-20 Koszty bezpośrednie produkcji roślinnej na 1 ha według klas wielkości ekonomicznej

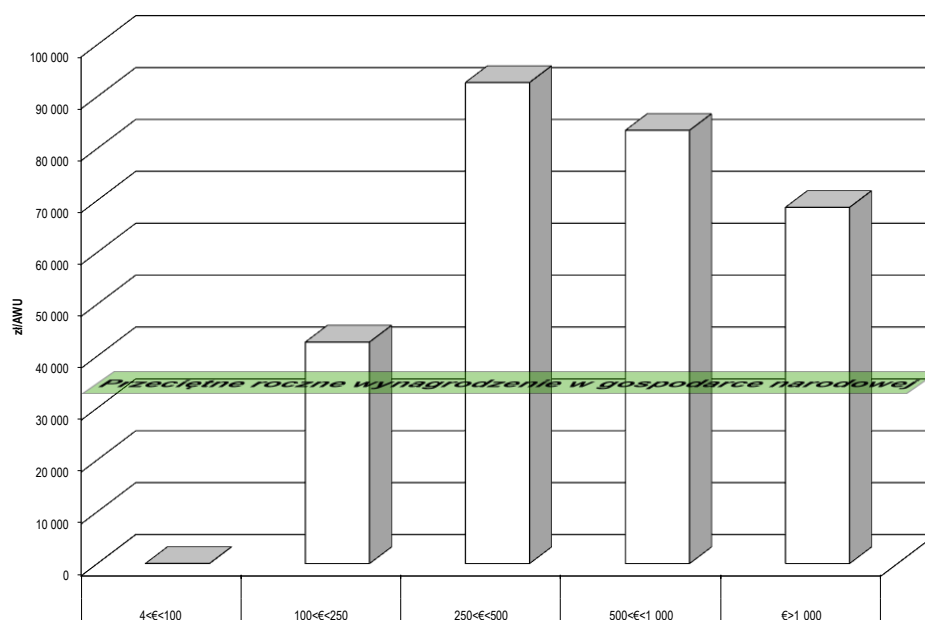
W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO wartość kosztów bezpośrednich produkcji zwierzęcej na 1 LU była najwyższa i kształtowała się na poziomie 3 721 zł/LU. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO koszty te były o 270 zł/LU niższe niż w gospodarstwach największych pod względem wielkości ekonomicznej. Najniższe koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej w przeliczeniu na LU wystąpiły w gospodarstwach od 100 do 250 tys. euro SO (1 514 zł/LU) (patrz: Wykres 2.2-21).

Wykres 2.2-21 Koszty bezpośrednie produkcji zwierzęcej na 1 LU według klas wielkości ekonomicznej

Na wykresie zaprezentowano wartość dodaną netto na osobę pełnozatrudnioną w analizowanych gospodarstwach w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej⁶. Analizując ten wykres można dostrzec, że we wszystkich grupach gospodarstw wartość dodana netto na AWU przewyższała średnie krajowe wynagrodzenie. Najkorzystniej pod tym względem wypadły gospodarstwa z przedziału od 250 do 500 tys. euro SO, w których WDN/AWU wyniosła niemalże 93 tys. zł. Najniższą wartość dodaną netto na osobę pełnozatrudnioną wypracowały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO (42 676 zł) i była ona dwukrotnie niższa od wartości dodanej netto na osobę pełnozatrudnioną jaką wypracowały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 500 do 1 000 tys. euro SO (patrz: Wykres 2.2-22).

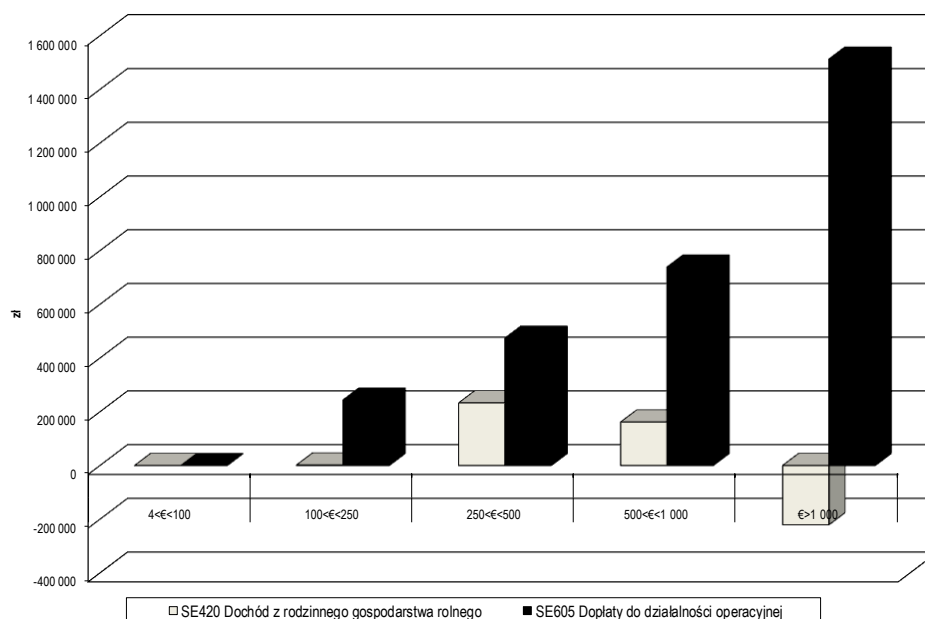
Wykres 2.2-22 Wartość dodana netto na osobę pełnozatrudnioną w porównaniu z przeciętnym rocznym wynagrodzeniem netto w gospodarce narodowej według klas wielkości ekonomicznej

Jak wynika z analizowanych danych, gospodarstwa z osobowością prawną w dużej mierze korzystały z pozarynkowego źródła wspierania dochodów rolniczych, jakimi są dopłaty do działalności operacyjnej. W 2017 r. we wszystkich grupach gospodarstw wartość dopłat do działalności operacyjnej zwiększała się wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej. W grupie gospodarstw powyżej 1 000 tys. euro SO przeciętny dochód netto był ujemny (patrz: Wykres 2.2-23), co oznacza, że dopłaty nie zdołały zrekompensować strat z produkcji.

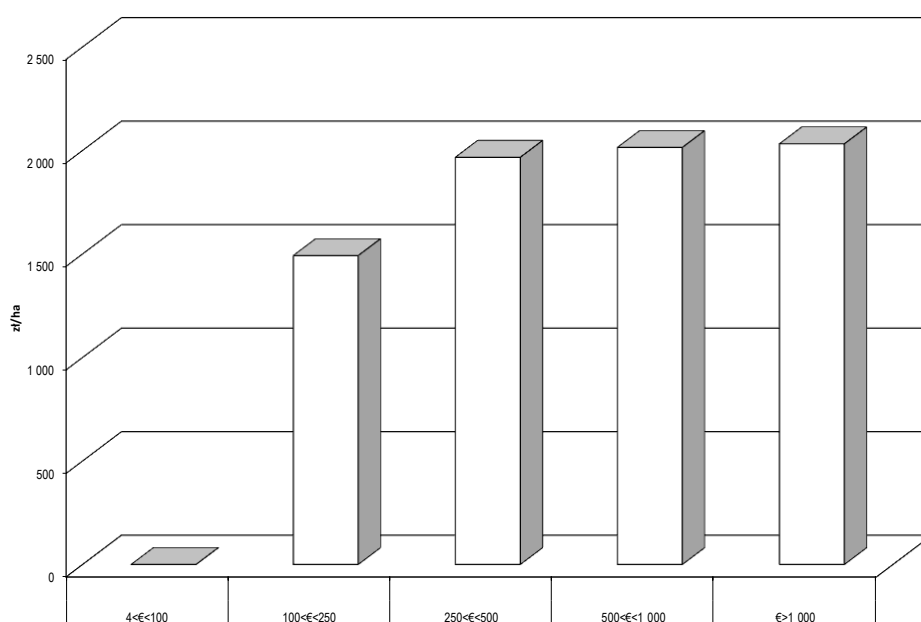
⁶ Przeciętne roczne wynagrodzenie netto w gospodarce narodowej = 34 743 zł w 2017 r. Szacunek własny, na podstawie danych GUS.

Wykres 2.2-23 Dopłaty do działalności operacyjnej oraz dochód netto z gospodarstwa rolnego według klas wielkości ekonomicznej

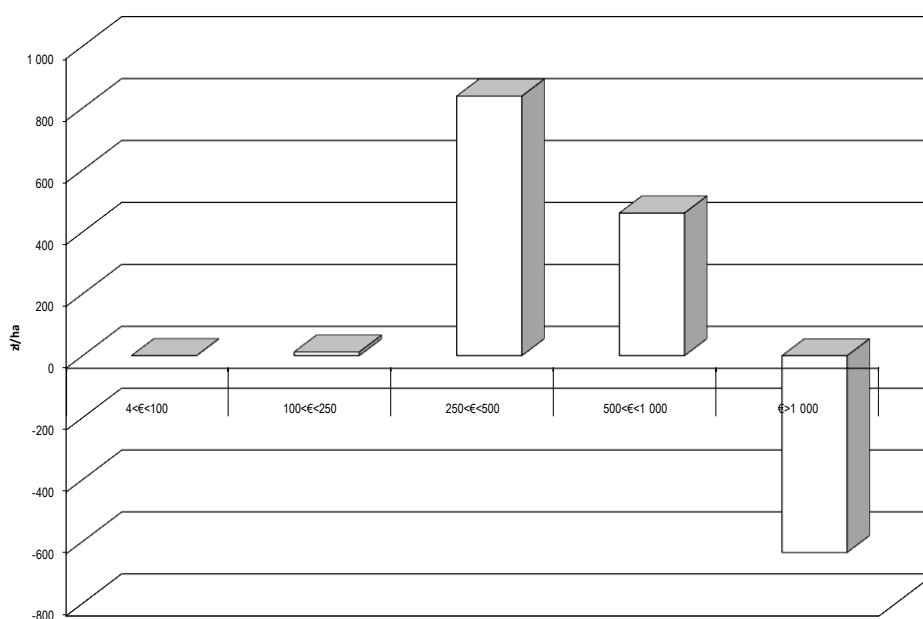
Najwyższą wartość dodaną netto w przeliczeniu na 1 ha UR wytworzyły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO (2 032 zł). Najślabiej pod tym względem wypadły gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO, w których wartość dodana netto w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych była o 540 zł niższa od wartości zaobserwowanej w gospodarstwach najsilniejszych ekonomicznie (patrz: Wykres 2.2-24).

Wykres 2.2-24 Wartość dodana netto na 1 ha powierzchni użytków rolnych według klas wielkości ekonomicznej

W 2017 roku w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO odnotowano stratę. Główny wpływ na tę sytuację miały bardzo wysokie koszty czynników zewnętrznych, głównie pracy i czynszów dzierżawnych. W gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO dochód netto na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych wynosił 838 zł/ha UR, a w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO zaledwie 12 zł/ha UR (patrz: Wykres 2.2-25).

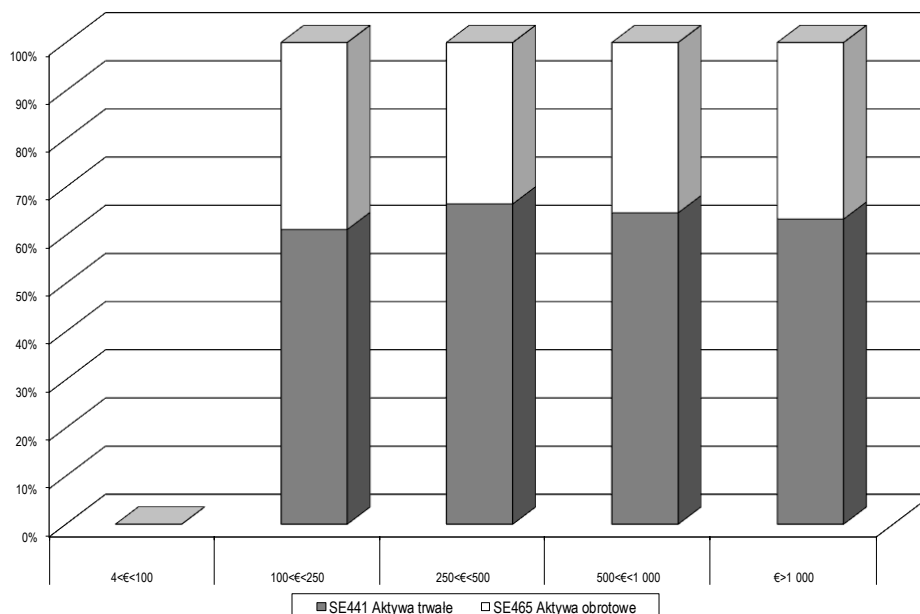
Wykres 2.2-25 Dochód netto z gospodarstwa rolnego na 1 ha powierzchni własnych użytków rolnych według klas wielkości ekonomicznej

Gospodarstwa z osobowością prawną charakteryzowała stosunkowo korzystna struktura aktywów (patrz: Wykres 2.2-26). Mimo, że udział aktywów trwałych dominował w strukturze majątku to udział środków obrotowych (od 34% do 39%) był znacznie wyższy niż w gospodarstwach indywidualnych (od 9% do 23%)⁷. Najwyższy udział środków obrotowych (39%) zaobserwowano w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO.

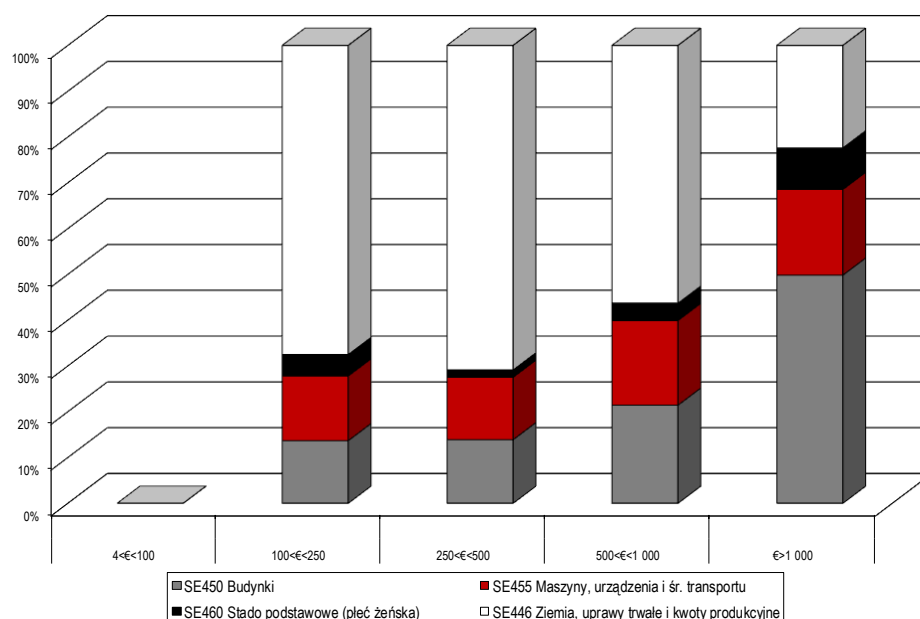
⁷ Bocian M., Malanowska B., Wyniki Standardowe 2017 uzyskane przez indywidualne gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN, Część I. Wyniki Standardowe, Warszawa 2019.

Wykres 2.2-26 Struktura aktywów w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

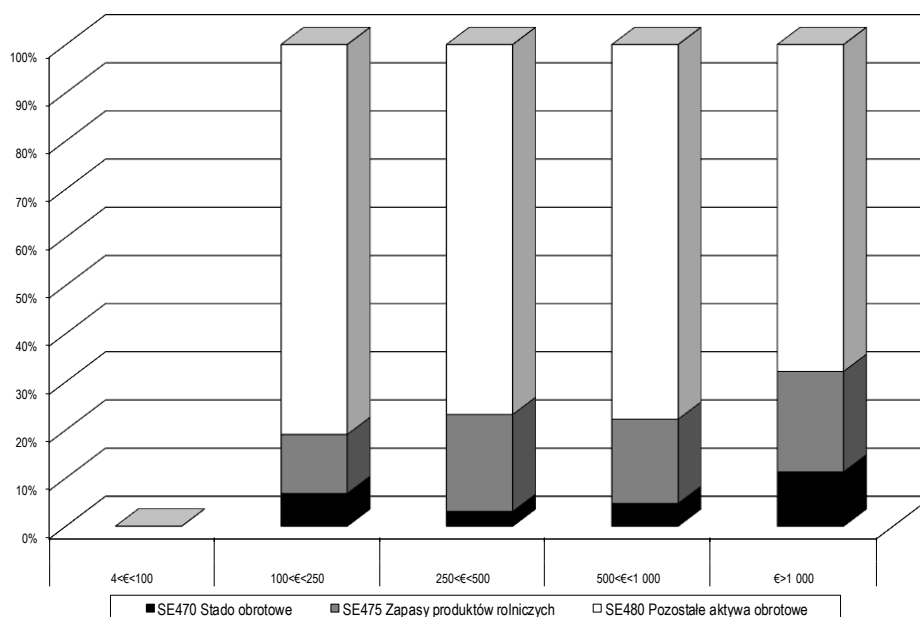
Porównując struktury aktywów trwałych w grupach gospodarstw do 1 000 tys. euro SO zauważa się przewagę udziału ziemi (od 56% do 71%). W gospodarstwach największych, relatywnie wysoki udział miały budynki (50% w strukturze środków trwałych), co związane było między innymi z posiadaniem inwentarzem żywym przez te gospodarstwa (patrz: Wykres 2.2-2). Ponadto wartość stada podstawowego w ogólnej wartości aktywów trwałych w tej grupie gospodarstw była najwyższa spośród badanych grup i wynosiła 9% (patrz: Wykres 2.2-27).

Wykres 2.2-27 Struktura aktywów trwałych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

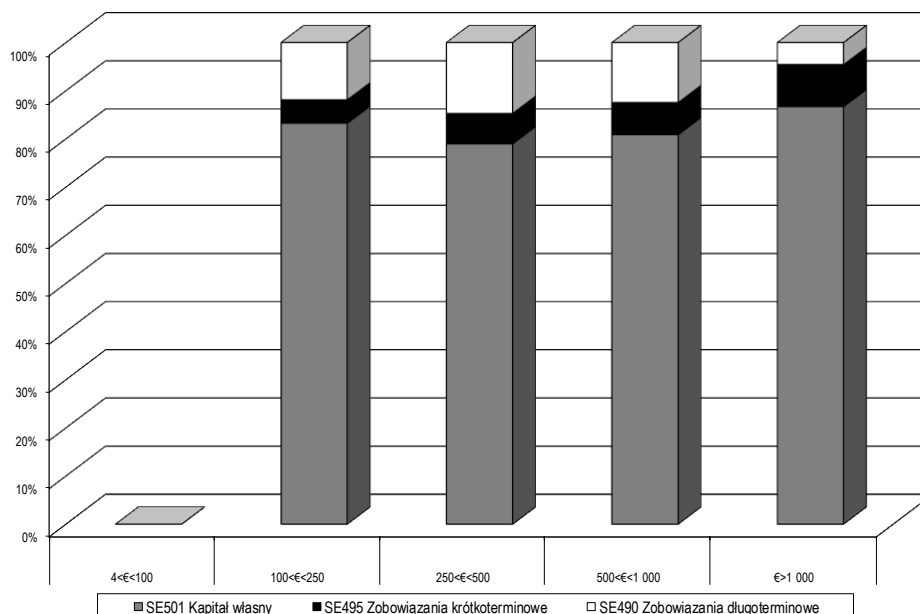
Analiza struktury aktywów obrotowych w gospodarstwach osób prawnych wskazuje, że najważniejszą pozycją były pozostałe aktywa obrotowe, na które składają się: wartość upraw na pniu, udziały gospodarstwa rolnego w jednostkach rolniczych, należności krótkoterminowe, gotówka w kasie i na rachunku bankowym. W gospodarstwach największych (powyżej 1 000 tys. euro SO) pozostałe środki obrotowe stanowiły 68%, zaś w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO - 81% ogółu środków obrotowych. Wyższy udział zapasów w wartości środków obrotowych gospodarstw wystąpił w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 250 tys. euro SO i wynosił 18% - 21%. Najwyższy udział stada obrotowego w strukturze aktywów obrotowych zaobserwowano w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO (11%), zaś w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO udział stada obrotowego był najniższy i wyniósł 3% aktywów obrotowych (patrz: Wykres 2.2-28).

Wykres 2.2-28 Struktura aktywów obrotowych w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

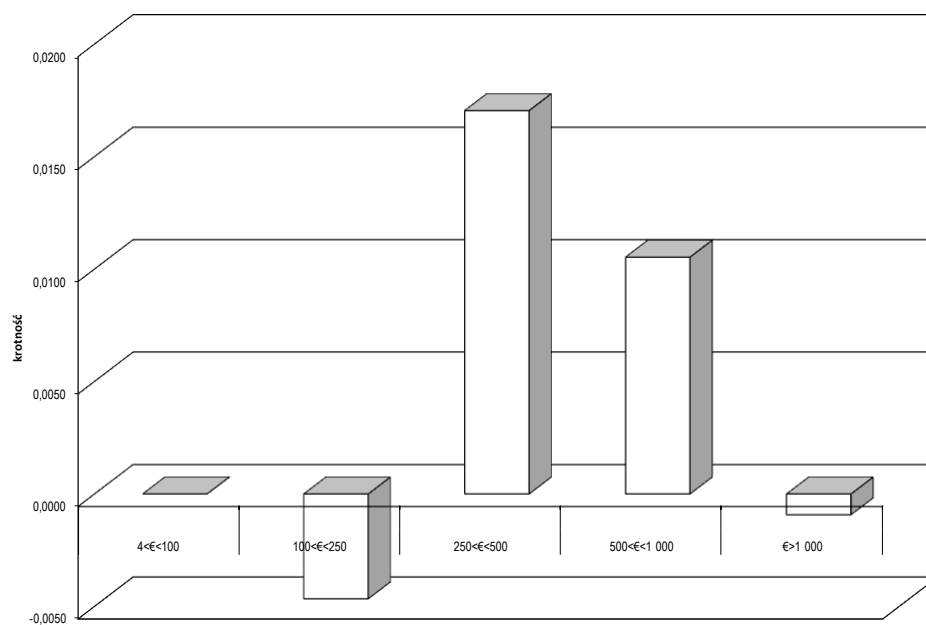
Udział kapitału własnego w pasywach w badanych grupach gospodarstw kształtował się na poziomie od 79% do 87%. Najniższy udział kapitału własnego w pasywach miały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 500 tys. euro SO. Omawiane gospodarstwa różniły się strukturą zobowiązań. W gospodarstwach powyżej 1 000 tys. euro SO zobowiązania krótkoterminowe i długoterminowe stanowiły odpowiednio: 66% i 34% w strukturze zobowiązań ogółem, zaś w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 100 do 250 tys. euro SO odpowiednio 29% i 71%. Z punktu widzenia funkcjonowania gospodarstwa korzystniejszą strukturę zadłużenia miały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej poniżej 1 000 tys. euro SO, które na bieżącą działalność zaciągnęły mniej kredytów krótkoterminowych, niż długoterminowych na działalność inwestycyjną (patrz: Wykres 2.2-29).

Wykres 2.2-29 Struktura pasywów w gospodarstwach rolnych według klas wielkości ekonomicznej

Zwrot ze środków ulokowanych w majątku gospodarstwa, mierzony wartością przepływów pieniężnych (2) w stosunku do aktywów ogółem (patrz: Wykres 2.2-30) miał miejsce w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej od 250 do 1 000 tys. euro SO. W gospodarstwach najmniejszych ekonomicznie oraz największych ekonomicznie relacja przepływów pieniężnych do aktywów była ujemna. W tych gospodarstwach suma wypłat w roku gospodarczym przekraczała sumę wpłat, a tym samym były już trudności z bieżącym funkcjonowaniem gospodarstw i nie był możliwy jakikolwiek zwrot ze środków ulokowanych w aktywach gospodarstwa.

Wykres 2.2-30 Relacja przepływów pieniężnych (2) do aktywów ogółem według klas wielkości ekonomicznej

Wnioski

1. Po zastosowaniu współczynników standardowej produkcji (SO) 2007 okazało się, że najwięcej gospodarstw rolnych z osobowością prawną uczestniczących w Polskim FADN w 2017 roku zostało zaliczonych do typu rolniczego uprawy polowe. Dzięki przeważającej względem innych typów rolniczych liczebności, zajmowały one 52% całkowitej powierzchni użytków rolnych w polu obserwacji gospodarstw osób prawnych. Gospodarstwa te miały natomiast mniejsze znaczenie w generowaniu standardowej produkcji i w zatrudnieniu (odpowiednio po 37% udziału).
2. W 2017 roku jedynie gospodarstwa wyspecjalizowane w chowie zwierząt ziarnożernych (typ 7) uzyskały korzystną relację produkcyjno-kosztową, w których wytworzenie 1 zł produkcji wymagało poniesienia 0,97 zł kosztów.
3. Analizując gospodarstwa osób prawnych pogrupowane według klas wielkości ekonomicznej, można zauważyć, iż żadna z grup nie osiągnęła korzystnej relacji kosztów do produkcji. W gospodarstwach najślabszych od 100 do 250 tys. euro SO stosunek kosztów do produkcji wyniósł 1,22. W najlepszej sytuacji znajdowały się gospodarstwa o wielkości ekonomicznej od 250 do 1 000 tys. euro SO, w których stosunek kosztów do produkcji wyniósł 1,08, jednak koszty w tych gospodarstwach również przewyższały wartość produkcji.
4. Najwięcej dopłat otrzymały gospodarstwa o wielkości ekonomicznej powyżej 1 000 tys. euro SO, w których dopłaty wynosiły około 1,5 mln zł, zaś dochód netto w tych gospodarstwach był ujemny i kształtował się na poziomie około - 221 tys. zł. Analizując gospodarstwa z uwzględnieniem typów rolniczych, gospodarstwa polowe oraz z produkcją zwierzęcą (typ 5, 6, 7) wypracowały dodatni dochód netto, w czym duży udział miały dopłaty do działalności operacyjnej, stanowiące odpowiednio 406% i 159% dochodu. W gospodarstwach mieszanych uzyskane dopłaty nie wystarczyły do pokrycia straty i dochód netto w tych gospodarstwach był ujemny.
5. Przeciętne wynagrodzenie netto w gospodarce narodowej w 2017 roku wynosiło 34 743 zł/osobę. Większość analizowanych grup gospodarstw osiągnęło średnio wartość dodaną netto na osobę pełnozatrudnioną znacznie przewyższającą wynagrodzenie parytetowe. Ze względu na siłę ekonomiczną najlepsze wyniki wypracowały gospodarstwa z przedziału od 250 do 500 tys. euro SO (92 694 zł/AWU). Pod względem typów rolniczych, najlepszym wskaźnikiem odznaczały się gospodarstwa z uprawami polowymi (86 267 zł/AWU).
6. Zaobserwowane różnice w wynikach działalności osiągniętych przez poszczególne grupy gospodarstw z osobowością prawną wymagają pogłębionych analiz statystycznych

zbiorowości tych gospodarstw, a niniejsze opracowanie może być tylko przyczynkiem do przeprowadzenia tych analiz.

7. Sytuacja finansowa gospodarstw pogrupowanych według typów rolniczych i klas wielkości ekonomicznej była bardzo zróżnicowana i znacznie odbiegała od przeciętnych wyników gospodarstw indywidualnych (rodzinnych) znajdujących się w polu obserwacji Polskiego FADN.

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Druk i oprawa: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB